ЛОКАЛНА СТРАТЕГИЈА РУРАЛНОГ РАЗВОЈА 2020-2023.

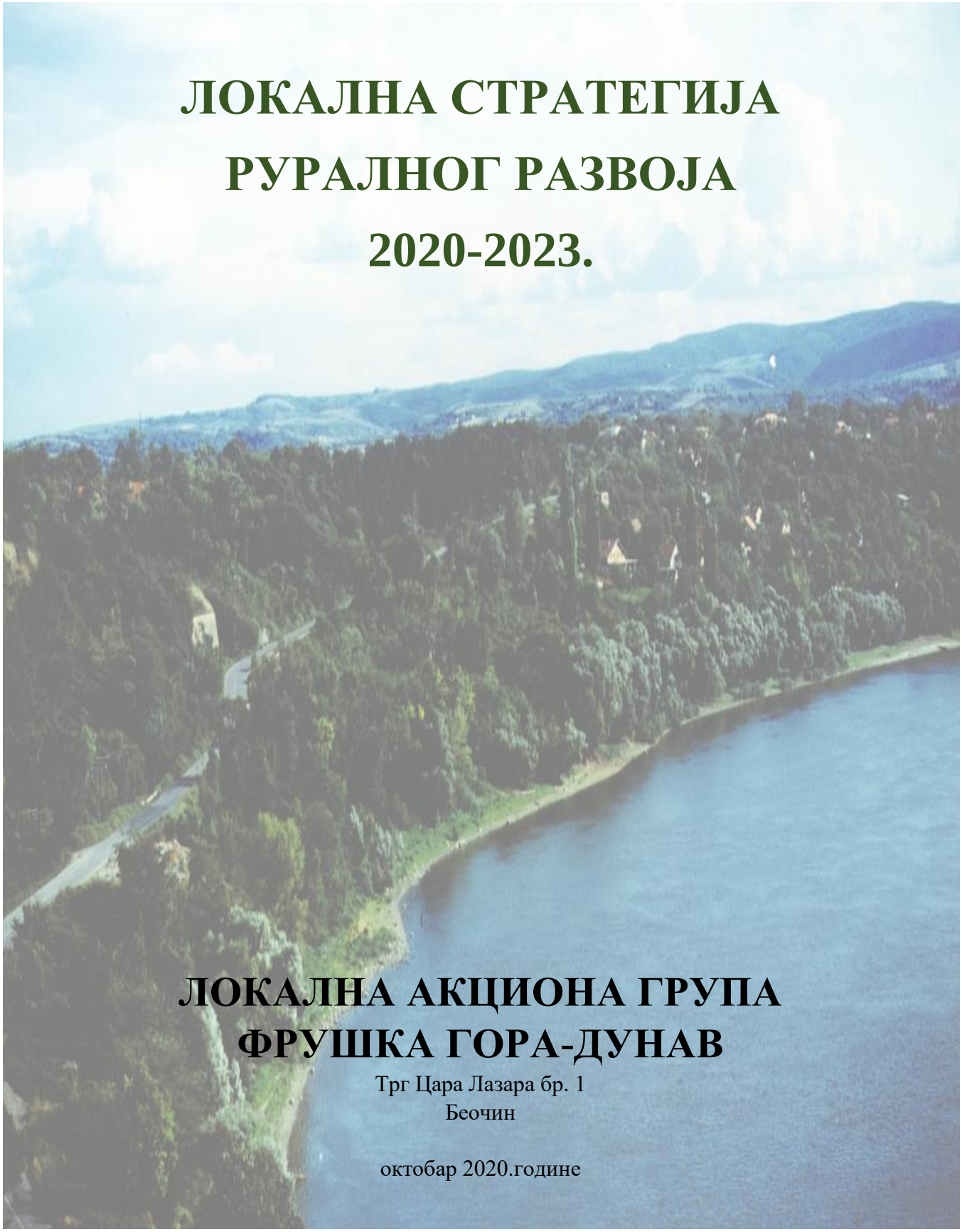

ЛОКАЛНА АКЦИОНА ГРУПА ФРУШКА ГОРА-ДУНАВ

Трг Цара Лазара бр. 1
Беочин

октобар 2020.године

САДРЖАЈ

ПРЕДГОВОР 1
1. ОПИС ПОДРУЧЈА И СТАНОВНИШТВА ЛАГ ФРУШКА ГОРА-ДУНАВ 3
1.1. Опште географске и административне карактеристике 3
1.2. Привредне карактеристике подручја 11
1.3. Трендови и стање руралног подручја са демографским и социјалним карактеристикама подручја 21
2. Анализе развојних потреба и потенцијала подручја 27
2.1. Анализа упитника и радионица 27
2.2. SWOT анализа 28
3. Опис Локалне стратегије руралног развоја (визија, циљеви, приоритети) 32
3.1. Опис интегрисаног и иновативног карактера и хијерархије циљева са индикаторима резултата 34
3.2. Усклађеност са релевантним националним стратегијама и програмима 35
3.3. Опис критеријума и поступак за избор приоритетних пројеката 37
4. Укљученост свих заинтересованих страна и шире друштвене заједнице у припрему ЛСРР 39
4.1./4.2. Опис партнерства ЛАГ-а / LEADER приступ 39
5. Акциони план спровођења Локалне стратегије руралног развоја 45
5.1. Праћење стратегије и имплементације приоритетних пројеката 45
5.2. Индикатори за мерење учинка 47
6. Опис капацитета за спровођење Локалне стратегије руралног развоја 48
6.1.Људски капацитети 48
6.2.Финансијски капацитети 48
6.3.Искуство у спровођењу пројеката 49
7. Финансијски план спровођења Локалне стратегије руралног развоја са трошковима 50
7.1. Финансирање спровођења стратегије са проценом потребних средстава за имплементацију приоритетних пројеката 50

Попис скраћеница

- ЛСРР Локална стратегија руралног развоја
- ЛАГ ФГД Локална акциона група Фрушка гора-Дунав
- АПР Агенција ја привредне регистре
- РЗС Републички завод за статистику
- НСЗ Национална служба за запошљавање
- ЦСР Центар за социјални рад
- МСПП Мала и средња предузећа и предузетништво
- CLLD (eng. Community Led Local Develop.)-локални развој заједнице
- LEADER (fr. Liaison Entre Actions de Development de l' Economic Rurale)-ефикасни модел руралног развоја
- ЕУ Европска унија
- РС Република Србија
- АПВ Аутономна покрајина Војводина
- ЈЛС Јединица локалне самоуправе
- ЈУ Јавна установа
- ЈП Јавно предузеће
- ПГ Пољопривредно газдинство
- МП Министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства
- УО Управни одбор
- НО Надзорни одбор

Списак табела, графикона и слика:

Табела 1. Водовод и канализација

Табела 2. Комунална инфраструктура

Табела 3. Привредни субјекти ЛАГ ФГД

Табела 4. Општи подаци о ПГ

Табела 5. Просечан број ноћења

Табела 6. Просечне зараде ЛАГ ФГД

Табела 7. Становништво према старосној структури

Табела 7.1. Домаћинства према броју чланова

Табела 8.Становништво ЛАГ према нац.припадности

Табела 9. Становништво према школској спреми

Табела 10. Становништво према ек.активности

Табела 11. Број објеката установа за децу подручја ЛАГ ФГД

Табела 12. Број школа и одељења

Табела 13. SWOT анализа

Табела 14. Усаглашеност националних стратегија и програма

Табела 15. Критеријуми бодовања пројеката

Табела 16. Индикативна листа приоритетних пројеката

Табела 17. Анализа неких облика ризика

Табела 18. Индикатори

Табела 19. Искуства у спровођењу пројеката

Табела 20. Буџет пројеката 2020-2023.

Табела 21. Трошкови ЛАГ канцеларије

Графикон 1. Број становника ЛАГ подручја 2011.године, Извор: РЗС, Попис 2011.год.

Графикон 2. Структура предузетника Шид

Графикон 3.Структура предузетника Беочин

Графикон 4. Незапослена лица ЛАГ ФГД

Графикон 5. Становништво према екон.активности, Попис 2011.године

Графикон 6. Процењен број становника 2018.године

Графикон 7. Становништво према ек.активности, попис 2011.

Слика 1. Мапа ЛАГ подручја

Слика 2. Православна црква св.Оца Николаја у Шиду

Слика 3. Црква Св. Саве у Черевићу

Слика 4. Вински пут

Слика 5. СМАРТ метода

Слика 6. Подаци ЛАГ ФГД

ПРЕДГОВОР

Пред Вама се налази планско-развојни документ-Локална стратегија руралног развоја ЛАГ-а Фрушка гора-Дунав за период 2020-2023.године. Овај развојни документ обухвата усклађен скуп стратешких циљева, приоритета и мера усмерених на подстицање одрживог руралног развоја, унапређење економског и друштвеног стања на подручју Фрушка гора-Дунав. ЛСРР је усаглашена са развојним стратегијама и програмима (Национална стратегија пољопривреде и руралног развоја 2014-2024, Национални програм руралног развоја 2018-2020, као и ИПАРД II Програм 2014-2020). Фрушка гора, (лат. Алма Монс), је острвска планина у Срему, која је 1960. године проглашена за национални парк. Највиши врх је Црвени чот, а на планини се налази и 17 православних манастира, који су подигнути као задужбине српских владарских породица. На Фрушкој гори налази се велики број излетишта и одмаралишта, која омогућавају одмор и уживање својим посетиоцима.

Локална стратегија руралног развоја Фрушка гора-Дунав, уз примену LEADER методологије представља ефикасан модел стратешког планирања уз унапређење и побољшање услова живота локалног становништва у руралним подручјима обухваћених територијом ЛАГ-а. LEADER приступ је ослоњен на људе, њихове способности и знање да утврде шта је најефикасније за њихову околину, културу, радне навике и вештине, а уз помоћ и подршку релевантних институција. Уводећи LEADER приступ – промовисање новог приступа руралног развоја од одоздо према горе (eng. „bottom up“), Европска унија је на тај начин омогућила локалном становништву да учествује у планирању, развијању, одређивању приоритета, размењивању искустава, идеја и примера добрих пракси ослањајући се на људе руралних подручја који су способни да креирају стратегију и учествују у њеној непосредној имплементацији, ослањајући се на темељима заједничке сарадње јавног, приватног и цивилног сектора ЛАГ подручја.

Локална акциона група Фрушка гора-Дунав је основана 27. јуна 2015.године у Шиду, са 42 оснивача партнерства, обухватајући шеснаест насеља општине Шид, осам насеља општине Беочин и два насеља општине Бачка Паланка. Од тада, ЛАГ је организовао више радионица, састанака, инфо дана на којима су прикупљане идеје, мишљења и ставови различитих циљних група. До расписаног Јавног позива за подношење захтева за одобравање права на подстицај за подршку програмима који се односе на прирему ЛСРР, од стране Министарства пољопривреде, водопривреде у шумарства, ЛАГ је организовао уз помоћ локалних институција, привреде и организација низ манифестација и сајмова, како би се што боље упознале друштвено-економске и друге карактеристике подручја и потребе локалног становништва руралних подручја. Кроз процес израде стратегије, локална акциона група се ослања на стратегијској анализи стања и тенденцији ЛАГ подручја, на статистичким подацима прикупљеним из републичких статистичких извора и то је полазна тачка за јасно дефинисање заједничког будућег развоја с циљем унапређења квалитета живота локалног становништва у руралном подручју.

На темељу спроведених SWOT радионица, анализираних упитника, дефинисана је визија ЛАГ-а Фрушка гора-Дунав, кроз иновативан приступ, умрежавање и сарадњу свих актера локалног руралног ЛАГ подручја.

Фокусирањем на приоритетне теме, ЛАГ је дефинисао стратешке циљеве, приоритете и мере које ће својом имплементацијом довести до унапређења друштвено-економског развоја, подизања квалитета живота на подручју ЛАГ Фрушка гора-Дунав. Група за планирање одобрава ЛСРР и потврђује да је израђена у складу са обавезним елементима и препорукама за израду, а комисија за одабир приоритетних пројеката је извршила избор приоритетних пројеката којима се остварују циљеви ЛСРР.

На седници Скупштине ЛАГ Фрушка гора-Дунав, одржане дана 07.11.2020.године, усвојена је Локална стратегија руралног развоја ЛАГ ФГД 2020-2023.

Снежана Даничић

Председник УО ЛАГ Фрушка гора-Дунав

Пројекат подржан уз подршку

Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде – Управа за аграрна плаћања

1. ОПИС ПОДРУЧЈА И СТАНОВНИШТВА ЛАГ ФРУШКА ГОРА-ДУНАВ

1.1. Опште географске и административне карактеристике подручја

Подручје ЛАГ ФГД је смештено у централном и југозападном делу АП Војводине, административно припадајући Сремском и Јужно-Бачком округу. Северном границом протиче река Дунав која дели општинску територију од територије града Новог Сада. На североистоку и северозападу се граничи са општином Бачка Паланка, на истоку и југоистоку градом Сремска Митровица и општином Ириг. На југу и југозападу подручја налази се Република Српска, а на крајњем западу је граница са Републиком Хрватском.

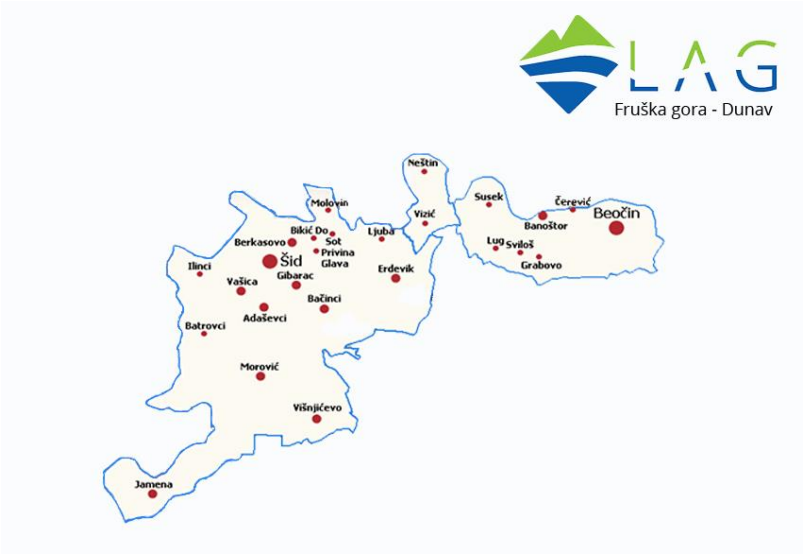

Слика 1. Мапа ЛАГ подручја

Површина ЛАГ подручја је 918,6 км^2, кроз које протичу међународна река Дунав, река Сава, река Босут и њене притоке, Студва, Смогва, Дебрња, уз постојање и пет граничних прелаза са Републиком Хрватском. Железничка пруга која повезује Београд и Загреб пролази преко територије ЛАГ подручја, а од ње се одваја један крак према југу, према Републици Српској, односно Бијељини. На повољност географског положаја позитивно утиче и добра саобраћајна повезаност, односно међународни правац Е-70 и други магистрални и регионални правци. Према томе, ЛАГ регион има више елемената по којем се његов географски положај може окарактерисати више него повољан.

ЛАГ ФГД обухвата две општине, Шид са седамнаест насеља-Адашевци, Бачинци, Батровци, Беркасово, Вашица, Вишњићево, Гибарац, Ердевик, Бикић До, Илинци, Јамена, Љуба, Моловин, Моровић, Привина Глава, Сот и Шид (Стратешким документом је обухваћено 17 катастарских општина изузев Кукујеваца и Бингуле који су узети као део другог ЛАГ подручја), Беочин са осам насеља-Беочин, Раковац, Черевић, Баноштор, Сусек, Свилош, Грабово и Луг и део општине Бачка Паланка, насеља Визић и Нештин.

Графикон 1. Број становника ЛАГ подручја 2011.године, Извор: РЗС, Попис 2011.год.

Територија ЛАГ подручја има 48.292 становника, а према густини насељености, подручје ЛАГ-а има 58,6% ст./км^2. (Прилог)

Рељефне и климатске карактеристике ЛАГ подручја чине 4 геоморфолошке целине: планинска подгорина, лесна зараван, поточне долине и алувијална раван Дунава. Подручје планинске подгорине је у виду 4 степенице односно терасе различите надморске висине. Највиши врх је Црвени чот висок 539 m. На овим највишим деловима Фрушке горе постоје дубље долине стрмих страна, а земљишта су представљена гајњачама, скелетним и смеђим карбонатним земљиштима. На планинску подгорину наставља се лесна зараван чија је површина прилично равна. Јужно од лесних заравни налази се лесна тераса, која се, јављајући се у фрагментима, протеже целом ширином општине све до алувијалне равни. Она је на 10-20 m нижој надморској висини од лесне заравни. Најстарија насеља су настајала на овом геоморфолошком елементу, јер није спадао у плављена подручја, а пружао је добре услове за развој земљорадње. Најнижи део ЛАГ подручја чини алувијална раван Дунава на надморској висини од 77 до 79 метара. На северу подручја заступљен тип земљишта је чернозем, док су у јужним подручјима развијена смеђа карбонатна земљишта и гајњаче. Чернозем представља земљиште прве класе одлично за пољопривредну производњу с обзиром да поседује дебео слој хумуса неопходног за правилан раст и развој биљака. На подручју непосредно поред Дунава формиран је алувијум који је често плављен па није погодан за пољопривредну производњу. На њему се развијају пашњаци и трстици. Наведене одлике рељефа и типови земљишта, погодне су за ратарску производњу, воћарство и виноградарство. Уз обимну биљну производњу, веома су погодни услови и за интензивну сточарску производњу. ЛАГ подручје припада климатском појасу умерено-континенталне климе. Највиша средња месечна температура ваздуха у месецима јулу и августу (22,6°C, односно 21,9°C) што указује на прилично топла лета. Најнижа средња месечна температура је у јануару (0,5°C) што је показатељ умерено хладних зима. На ЛАГ подручју најчешћи су

западни и југозападни ветрови. Њихова појава је најучесталија у јуну и јулу, а најређа у септембру и октобру. Мање чести су југоисточни и источни ветрови. Познати су као кошава и најчешће се јављају у јесењим, а ређе летњим месецима. Следећи по учесталости је северозападни ветар, док су јужни ветрови ретки. Ово подручје има и свој локални ветар, међу становницима Подунавља познат као фрушкогорац, који представља струјање хладних ваздушних маса са фрушкогорског била према северу. Највиша релативна влажност ваздуха је у децембру (86%), а најнижа у априлу (66%). За психо-физичко стање људи најпогоднија је релативна влажност ваздуха од 60% при температури од 22°C, вредности најближе овим карактеристикама су у периоду од маја до септембра. Територија ЛАГ подручја представља део АП Војводине који прима највећу количину воденог талога (киша, снег и град) током целе године, као и због чињеница да је каналска мрежа веома густа, да су велике површине под шумом и мочварама. Средњи број дана са снегом (новембар – април) годишње траје просечно 42 дана. Дебљина снежног покривача може бити знатна, уз кошаву 2 -3 m.

Културно-историјска и природна баштина ЛАГ подручја чине манастири, цркве и други сакрални објекти, дворци и виле, објекти традиционалне народне архитектуре, објекти индустријског наслеђа и археолошки локалитети, као и значајне галерије и музеји.

Слика 2. Православна црква св.Оца Николаја у Шиду саграђена 1721.године

На територији ЛАГ подручја налазе се бројне природне и антрополошке вредности које представљају реалну основу за развој туризма. Богато културно наслеђе, значајне личности које су живеле и стварале на територији ЛАГ-а почев од Филипа Вишњића, преко Саве Шумановића и Илије Башичевића Босиља, археолошка налазишта, фрушкогорски манастири, споменици од изузетног значаја, нематеријално културно благо мултинационалне средине, свакако представљају непроцењив и непресушан извор инспирације за креирање нових и иновативних туристичких производа. Уметнички фонд галерије која носи име славног сликара, Саве Шумановића у Шиду броји 417 дела, од тога 350 слика урађених техником уља на платну и 67 скица у разним техникама (цртеж, пастел, акварел, разблажена темпера). Највећи број слика припада последњем стваралачком периоду (шидском), насликане су у Шиду током последње деценије сликаревог живота. Мањи део збирке, али само по броју, а не по значају чине слике које је уметник донео из Париза. Након смрти Персиде Шумановић, у посед Галерије дошла су и многобројна документа која је она сачувала, а од великог су значаја за проучавање уметникове личности и дела. Од културно-историјских споменика, са аспекта развоја туризма издвајају се Меморијални комплекс „Сремски фронт“, Манастир Привина Глава, Манастир Света Петка, Манастир Ђипша, Храм Светог оца Николаја, Црквена ризница, Црква Св. Архангела Гаврила у Моловину, Археолошка налазишта, Језера Сот, Брује и Мохарач, Фрушка гора са излетиштем Липовача, Босутске шуме и реке Босут, Студва и Сава, минерални и термални извори итд. Због простирања ЛАГ-а већим својим делом на простору Националног парка Фрушка гора присутно је много познатих излетишта (9). Речних острва и рукаваца који су

распоређени широм ЛАГ подручја има 6. Водопади спадају у врло атрактивне хидрографске објекте, а на подручју ЛАГ-а их има 12 од којих су пет туристички интересантни.

Манастир Беочин са манастирском црквом посвећеном празнику Вазнесења Христовог, налази се на ободу Фрушке Горе у истоименом месту. Припада Епархији сремској Српске православне цркве и представља непокретно културно добро као споменик културе од изузетног значаја.

На територији ЛАГ подручја великим делом се простире Фрушка гора, позната под именом Српска света гора због великог броја манастира. У општини Беочин су смештена два значајна манастира који су уврштени у Списак непокретних културних добара од изузетног значаја. То су манастири Беочин и Раковац. Цркве и верске заједнице сведоче о историјском континуитету на овом подручју. Највећи број сакралних објеката ЛАГ подручја припада Српској православној цркви, а уз њих се налазе и објекти у власништву Римокатоличке цркве, Словачке евангелистичке цркве и Исламске верске заједнице. Од осталих ресурса постоје Стари Дворац из 1892. године (МЗ Беочин), неколико објеката традиционалне народне архитектуре (Беочин, Свилош), као и Завичајни музеј у Черевићу. Према подацима Централног регистра археолошких налазишта Републичког завода за заштиту споменика културе на територији оштине се налазе четири археолошка налазишта од којих је за сада само Градина (Раковац) у туристичкој понуди.

Слика 3. Црква Св. Саве у Черевићу

Према до данас сачуваним изворима, сам назив *Беочин* помиње се тек у средњовековним латинским документима. У папским десетинарским листинама из 1436, тако, налазимо *Белцсин*, као католичку жупу са свештеником Валентином. Овај свештеник, заједно са каменичким свештеником Томом, пришао је хуситима. Успевши да измакне прогону од стране инквизитора Јакова од Марке (de Marchia), прешао је у Молдавију и тамо превео *Свето писмо* на мађарски језик у хуситском духу. Први подаци о Шиду су из XVIII века, када је ово насеље било у Подунавској војној граници. У XIX веку место насељавају поред Срба и Русини из Руског Крстура и Куцуре, затим Словаци из Гложана и Пивница. Почетком XX века Шид се развија као градско насеље. Историја ЛАГ подручја има занимљивости везане за село Нештин. Још у млађем каменом добу село Нештин је било насељено. У предримско време насељавали су га Келти, затим и Римљани који подижу утврђење на реци Дунав. То место и данас носи назив Кулуштра, од латинског kastel или утврђење. Године. 1792. године реформама аустријске царице Марије Терезије Нештин је добио школу која је била у саставу православне цркве, а која је сачувала своје праве вредности и подучава ђаке непрекидно и данас. За младе и старије Нештинчане које

воле литературу постоји библиотека, леп и уређен простор који је огранак билиотеке Вељко Петровић из Бачке Паланке. Као окосницу будућег музеја на отвореном представља обновљени дом породице Савић, познатији као Сремска кућа која датира из XVIII века, а која и данас привлачи туристе својом оригиналношћу у коју су саткани многи догађаји српске историје. Насеље је евидентирано и на почетку 18. века у виду пустаре која је чинила саставни део футошког властелинства које је откупио војни заповедник Варадина генерал Јозеф Нехем. У насељу Визић се налази и православна црква саграђена 1822. године посвећена чуду светог арханђела Михаила (19. септембар) која је сеоска слава за коју пригоду се мештани окупе и обележе је у уживању вина и мештанских специјалитета вредних домаћица. Кад се спомене село Визић, прелеп погледа пружа се са ливада, Кишелез која је једна од најлепших ливада на планини Фрушка Гора. На основу ППП Н Фрушка гора у циљу заштите, очувања и унапређења просторних целина са значајним природним вредностима и појавама, на подручју Националног парка "Фрушка гора" што припада територији ЛАГ подручја као природног добра I категорије, утврђени су режими II и III степена заштите. У II степену заштите се налазе "Бања Кулина" код Љубе и долина потока Велешић који се истичу се као биодиверзитетске вредности и значајна станишта угрожених врста инсеката. "Бања Кулина" је локалитет са очуваним састојинама семенског порекла лужњака, граба и цера са липама. Локалитет "Велешић" обухвата долину потока Велешић који се улива у акумулацију Сот. Вегетацију чине лужњак, граб и цер и вештачки подигнуте састојине белог јасена и лужњака. У III степену заштите су појединачна стабла и групе стабала (групе стабала црног ораха на пределу Косача, стабло букве код предела Бања, састојина гвозденог дрвета у шуми Маруша, састојина црног ораха у шуми Маруша), биодиверзитетске вредности (акумулација Сот и ловни резерват Ворово). Под заштитом као значајно природно добро III категорије су: Споменик природе: 2 стабла храста лужњака у Гибарцу и Споменик природе Липа код Цркве Света Петка. Подручје ЛАГ-а богато је непокретним културним добрима. Анализа расположивог градитељског наслеђа указала је да у структури наслеђа преовлађују сакрални објекти, објекти градске и етно-архитектуре, примери "древне" архитектуре амбара, затим специфични примери утврђења као и већи број целина, које формирају објекти разноврсне структуре и намене. На подручју ЛАГ-а утврђена су 2 манастирска комплекса од изузетног значаја-Ђипша и Привина Глава и 30 споменика културе, као и 2 археолошка локалитета Градина на Босуту и Бељњача. Према подацима Централног регистра археолошких налазишта Републичког завода за заштиту споменика културе, на територији општине Беочин се налази четири археолошка налазишта: Градина код Новог Раковца, Нови Раковац, Маријин До у Раковацу, Крушевље у Свилошу и Градац у Черевићу, потес Орловац. За укључивање у туристичку понуду подобно је једино археолошко налазиште Градина.

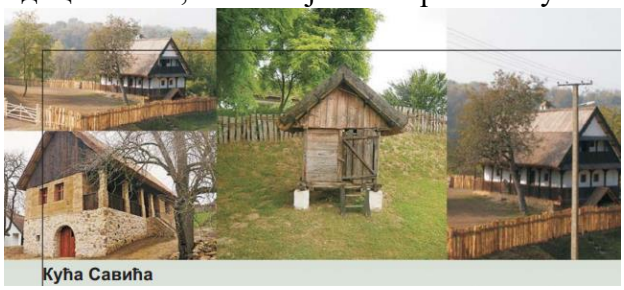
Кућа Савића

Квалитетна инфраструктура један је од темеља квалитета живота локалног становништва јер без саобраћајне, комуналне, информационо-комуникационе инфраструктуре развој је

доста отежан, чега су сви становници ЛАГ подручја веома свесни. Застарелом и недовољно изграђеном инфраструктуром, развој локалне заједнице је успорен и у погледу предузетништва, пољопривреде, туризма, културе и сл.

Саобраћајна инфраструктура

Природне предиспозиције посматране са просторног и физичко-географског становишта, као и постојећа конфигурација терена указују да подручје ЛАГ-а има релативно повољан саобраћајно – комуникативни и стратешки положај. Такође поседује транзитни и делимично погранични положај, а уочљива је добра саобраћајна повезаност са ближим и даљим окружењем, пре свега са Новим Садом, Сремском Митровицом, Београдом и граничним прелазом ка Републици Хрватској. Кроз подручје ЛАГ-а пролазе саобраћајно важни коридори путног-друмског саобраћаја (државни пут II реда број 116, Нови Сад – Беочин – граница Хрватске; општински пут Раковац – Змајевац, Ириг-Врдник-Раковац; државни пут II реда број 125, Беочин – Сремска Митровица). До центра општине Беочин долази једноколосечни пружни правац из правца Новог Сада (Петроварадина) дужине од 17, 5 km, али је од 2006. године затворен за саобраћај. Водни саобраћај је присутан преко међународног пловног пута Дунав и канала фабрике цемента Лафарж БФЦ. Постоје реалне потребе изградње марине за чамце и путничког стајалишта за бродове цивилног саобраћаја који би били у функцији афирмације регионалног туризма. Територијом општине Шид пружа се 187,492 km путева различите категорије и то: 18,9 km државног пута првог реда (аутопута), 29,59 km државног пута првог реда (магистрални путни правци), 69, 802 km државног пута другог реда (регионални путни правци) и 69,2 km општинког пута (локални путни правци). Преко територије општине Шид пролази магистрална пруга дуплог колосека Београд-Загреб и пруга Шид-Бијељина. На магистралној прузи се налазе насеља: Шид, Гибарац, Бачинци, а на прузи Шид - Бијељина: Шид, Адашевци, Моровић и Вишњићево. Међународни железнички саобраћај се одвија преко граничних прелаза: Шид-Товарник и Сремска Рача. Линијски и ванлинијски превоз путника и деце обављају привредна друштва на нивоу општина.

Енергетска и гасоводна инфраструктура

Међу трансформисаним видовима енергије најзаступљенија је електрична енергија. Њен дистрибутер на овом подручју је ЈП „Електровојводина“ из Новог Сада и ЕД Дистрибуција из Сремске Митровице. Постојећи капацитети електроенергетске инфраструктуре су неприлагођени сталном притиску растуће потрошње на територији општине. Изграђеност преносне и дистрбутивне мреже задовољава у погледу покривености простора, али не и у погледу капацитета саме мреже. Предвиђа се пораст потрошње електричне енергије у сваком од појединих насеља, туристичким локалитетима и викенд зонама. Повећањем потрошње електричне енергије постојећих потрошача, домаћинства и

индустрије, и изградњом предвиђених туристичко-рекреативних садржаја и кућа за одмор, повећаће се оптерећење постојећих дистрибутивних трафостаница.

Убрзана *гасификација* у осталим деловима Републике Србије је у току кроз изградњу магистралних гасовода високог притиска. У Војводини тј. у Срему где се и налази ЛАГ подручје, у периоду од 1990. године до 2000. године гасификовано је 37 насеља, изграђено преко 1200 km гасовода, а гас у домаћинству користи 21000 потрошача. Општина Беочин је снабдевана природним гасом преко ЈП „НИС – гас“ из Новог Сада. У општини Беочин гасификована су сва насељена места, осим викенд зоне Корушка, а изграђен је и гасовод за ЦЕПТОР на Андревљу. Територију општине покривају два гасоводна правца: гасовод виског притиска (Госпођинци – Беочин) и разводни гасовод средњег притиска (Черевић – Баноштор – Сусек – Беочин Село – Раковац – Думбово). Планира се прикључење туристичких локалитета Тестера, Бранковац и Осовље. Прикључење на постојећи гасоводни систем општине Шид ће се извршити на гасовод високог притиска РГ-04-17 Инђија – Сремска Митровица на стационажи 38+760 km аутопута Е- 70. Притисак гаса на месту прикључења се креће у распону од 20-50 bara. Од места прикључења изградиће се разводни гасовод високог притиска чија траса иде паралелно са ауто-путем до раскрснице путева Кузмин- Ердевик-Кукујевци, где се планира изградња ГМРС (главна мернорегулациона станица). Дужина гасовода је око 27,2 km пречника DN200 Ф219,1 x 6,4 mm. Код раскрснице путева Кузмин-Ердевик-Кукујевци је изграђена ГМРС са котларницом у зиданом објекту и ограђена жичаном оградом. У наредном планском периоду потребно је стимулисати развој и коришћење обновљивих извора енергије чиме ће се знатно утицати на побољшање животног стандарда и заштиту и очување природне и животне средине. На основу резултата израђених студија за подручје АП Војводине на простору општине као потенцијални обновљиви извори енергије издвајају се биомаса, биогас, сунчева енергија, енергија ветра и хидроенергија.

Водопривредна и комунална инфраструктура

ЈКП Водовод Шид основано је 1984. године, као самостално предузеће, од стране СО Шид и чине га: изворište Батровци, пумпне станице "Шид" и "Кузмин", управна зграда – Шид. Вода коју пију грађани из водовода спада у ред квалитетнијих вода у Војводини. Квалитет воде прати се редовном анализом воде које врши Завод за заштиту здравља из Сремске Митровице (30 анализа месечно). Дужина водоводне мреже је 200km, док је дужина канализационе мреже 60 km. Водоводни систем Беочина се одвија преко ЈКП Беочин покрива пет месних заједница (Раковац, Беочин Село, Беочин, Бразилија и Черевић) у дужини од 87 km са 5157 домаћинстава. МЗ Баноштор, Свилош, Луг, Грабово и Сусек имају своје водоводне системе. Канализациона мрежа у насељима Раковац, Думбово, Беочин, Беочин Село, Бразлија и Черевић чини око 60% територије са дужином 57km са 2936 корисника. У осталим насељеним местима се одвођене отпадних вода врши директно у индивидуалне септичке јаме чиме се угрожава квалитет подземних вода. Не постоји постројење за пречишћавање отпадних вода, али се његова изградња планира у Беочину, Черевићу и Раковцу. Атмосферска вода се одводи преко система канала уз уличне саобраћајнице који су запуштени и не врше своју функцију. Основни проблем ЈКП Беочин везан за водоснабдевање се односи на застарелост система. За насеља Нештин и Визић,

одговорно је предузеће Комуналпројект, које има делатност и водоснабдевања и комунално снабдевање. Градска депонија у Шиду налази се западно од насеља на удаљености од око 1.500 m а на површини од око 7 ha. Депонија је попуњена од око 70%. Једино насеље које није обухваћено услугом одвожења комуналног отпада је насеље Моловин. Дневно депопнована количина комуналног отпада изоси 100 m3, што се неконтролисано одлаже и свакодневно равна. На територији општине Шид су идентификоване дивље депоније, на релативно малим површинама и са релативно малим висинама отпада. Површине ових дивљих депонија се крећу између 6,73-0,03 ha дубина отпада између 0,1–1 m, а запремине 67300–80 m3. Аерозагађење се прати код предузећа и других правних лица, и по потреби се обавља мониторинг емисије аерозагађивача као и мерење емисије у зони утицаја.

Име предузећа	Дужина водоводне мреже	Дужина канализационе мреже	Број домаћинстава (водовод + канализација)
ЈКП Водовод Шид	200 km	60 km	21.105
ЈКП Беочин	87 km	57,5 km	8.093
ЈКП Комуналпројект Бачка Паланка(Нештин и Визић)	8,5 km	/	355

Табела 1. Водовод и канализација

Име предузећа	Површина територије покривена услугом ком.предузећа	Број домаћинстава
ЈКП Стандард Шид	98%	9.870
ЈКП Беочин	85,8%	4.787
ЈКП Комуналпројект Бачка Паланка(Нештин и Визић)	90%	355

Табела 2. Комунална инфраструктура

Територија ЛАГ-а обилује изворима термалних и минералних вода, почев од фрушкогорских извора, па до термалних вода у јужном делу. У неколико наврата су испитиване подземне воде, те је утврђено да овај простор има велики потенцијал у погледу акумулирања и могућности експлоатације термалних вода. Извршено је испитивање на 10 локација на територији шидске општине и то: Адашевци, Батровци, Илинци, Јамена, Моровић и две локације у Шиду. Највећи обим истраживања је изведен у зони села Илинци, где је регистрована температура у бушотинама од 43 до 65 степени целзиуса на дубини од око 1120m. Близина Фрушке Горе испресецане раседима је предиспозиција појаве термалних вода. Ово је ресурс који може користити вишенаменски – за топлификацију, изградњу бањскомедицинских центара, спорт и рекреацију и туризам. Један од регистрованих термалних извора на подручју општине Шид је и извор „Бања“ код Ердевика. Вода овог извора је јако минерализована, а за време Турака ту је била позната бања. С обзиром да је развој здравственог туризма сврстан у приоритетне туристичке производе Стратегије развоја туризма Србије, неоходно је израдити потребну пројектно-техничку документацију за даљи развој овог сегмента туризма.

Телекомуникациона инфраструктура

У појединим деловима ЛАГ подручја, потребно је изградити примарну и секундарну кабловску мрежу. Изградњом антенских система и базних станица мобилне телефоније по плановима развоја надлежних предузећа, омогућиће се рад овог система телекомуникација на територији целе општине. Мобилна телефонија функционише преко провајдера. Развој кабловске телевизије и праћење сателитских телевизијских станица је изнад просека у покрајини и републици, што се објашњава чињеницом да се општина Шид налази на граници. Телекомуникациона инфраструктура везана за фиксну телефонију на подручју општина и насеља већим делом је по квалитету задовољавајућа.

1.2. Привредне карактеристике подручја

Привреда и предузетништво

У отежаним економским условима, секторска концентрација МСПП не мења се значајно током година: доминира концентрација у неразмењивим секторима, при чему свако треће предузеће или предузетник из МСПП послује у области трговине на велико и мало, за којима следе услуге и занатске делатности. У структури МСПП, прерађивачка индустрија је недовољно развијена. МСПП ЛАГ подручја је недовољно окренут извозу. Сходно Уредби о утврђивању јединствене листе региона и јлс из 2014.године, насеља Нештин и Визић припадајући општини Бачка Паланка спадају у ред јлс изнад републичког просека, као и Општина Беочин са својим насељима, док Општина Шид припада недовољно развијеним јлс, односно девастираним са развијеношћу од 60-80% реп.просека. Укупан број предузетника на ЛАГ подручју је 1.215, према подацима АПР-а. Структура предузетника је приказана графиконом.

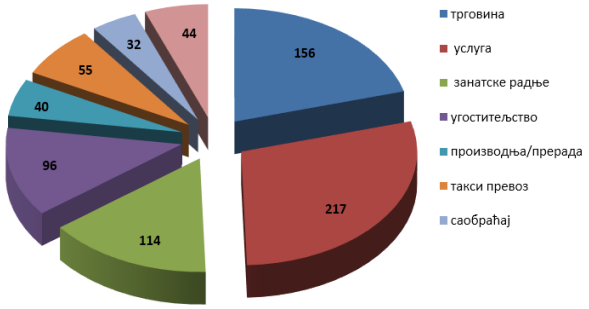

Графикон 3: Структура предузетника Шид Графикон 4: : Структура предузетника Беочин

Кад је реч о ЛАГ подручју, у насељу Адашевци код Шида је инфраструктурно опремљена радна зона бр.8 која је започела привлачење страних инвестиција. У току је изградња фабрике Thermowool д.о.о. која ће до 2021.године почети са делатношћу производњом стаклених влакана, док је уједно отворен и Бизнис парк Беочин који нуди инвеститорима добру локацију, развијену инфраструктуру, а на располагању су техничке и пословне услуге. Смештен је на 20 km од Новог Сада, 100 km од Београда, 30 km од границе са Хрватском, 120 km од мађарске границе и 100 km од румунске границе. Такође има међународну луку и приступ коридору X.

По подацима АПР у ЛАГ подручју послује 445 привредних друштава и 1.215 предузетника. Власништво привредних капацитета је приватно, мешовито, задружно и државно, а мањим делом друштвено које до сада није приватизовано. Од привредних субјеката својим капацитетима као и обимом пословања истичу се ДОО Агропапук Кукујевци са око 355 запослених, ДОО „Лафарж БФЦ“ Беочин, фабрика цемента која послује у 78 земаља широм света са 317 запослених; VICTORIAOIL ДОО Шид са 286 запослених лица, Алас Раковац, каменолом; ЦЕПТОР Андревље – Центар за привредно технолошки развој Војводине чији је оснивач влада АП Војводине (центар конгресног туризма), са фантастичним капацитетима и бројем од 55 лежајева, великом конгресном салом и неколико малих сала, Атос Корушка са 15 лежајева, рестораном и салом за састанке са прелепим погледом на Дунав и ДОО Марс – Беочин (први инвеститор у Беочин бизнис парку са око 200 запослених. Основна делатност Victoriaoil је производња сирових и рафинисаних уља, биодизела и протеинске сачме. Данас ова фабрика годишње произведе и преради 220.000 t сунцокрета і преко 85.000t соје. Биодизел у Шиду управо јесте и потенцијал за пројекат термоелектране која се разматра у будућности за уштеде горива и здравију животну средину, управо због коришћења обновљивих извора енергије јер ова заједница дефинитивно има велике предности и богатство.

Подаци о броју запослених узети су из евиденције привредних друштава током маја 2020.године[1]. У табели број 3, приказани су привредни субјекти ЛАГ ФГД[2] са највећим бројем запослених лица у мају 2020.године:

ПРЕДУЗЕЋЕ	*МЕСТО*	*БРОЈ ЗАПОСЛЕНИХ*
BIG BULL FOODS DOO	Бачинци (Шид)	299
VICTORIAOIL DOO	Шид	286
LAFARGE BFC ДОО	Беочин	230
МАРС ДОО	Беочин	200
SUPERIOR FOODS CM ДОО	Огранак Шид	193
СРЕМ ШИД ДОО	Шид	109
АЛАС РАКОВАЦ ДОО	Раковац (Беочин)	100
FRAGMAT-COR ДОО	Шид	76
ЗЗ ГРАНИЧАР	Шид	76
ИЛИЈАНУМ ДОО	Шид	65
HEMPRO-COLOR ДОО	Шид	63
ШУМЕР ДОО	Шид	61
ŠIDPROJEKT	Шид	58
МЛИНТЕСТ ДОО	Шид	58

[1] Интерни подаци локалних самоуправа
[2] Извори: Канцеларије за локални економски развој општина Шид и Беочин (април 2020.)

Према приложеној табели, може се видети привредна структура ЛАГ подручја и закључити да је територија ЛАГ подручја пољопривредна, прерађивачка, производна, метална, услужна, трговинска и туристичка и као таква представља одличне привредне потенцијале за запошљавање и живот својих становника. Број запослених лица у привредном друштву, другом правном лицу (Прилог), према подацима регистроване запослености, за ЛАГ ФГД, регистровано је 9210 запослених лица. Највећи број запослених је у делатностима државне управе и одбране и обавезног социјалног осигурање, прерађивачкој индустрији, саобраћај и складиштење, трговини на велико и мало, као и у области предузетништва и самосталном обављању далтности.

Удружења грађана[3]

На територији ЛАГ подручја на дан 01.08.2020.године, има 225 удружења грађана, 20 пољопривредних и земљорадничких задруга, два удружења винара и виноградара Свети Трифун Баноштор и Беочин село, 25 удружења жена, а винарија, Шид (25), Беочин (19), Нештин и Визић (15), али пољопривредних газдинстава, привредних друштава, предузетника и других који се баве виноградарством је много већи од овог броја (око 200) на територији ЛАГ-а. Организације цивилног друштва су веома важан развојни сектор ЛАГ-а јер су носиоци друштвеног развоја, у свом саставу имају све друштвене групе и кроз своје деловање осигуравају развој пољопривреде и предузетништва. Највише удружења је регистровано у подручју спортских, културних и привредних делатности. Већина удружења нема адекватне просторије што отежава њихово деловање у развоју ЛАГ подручја. Различита удружења чије је деловање усмерено према очувању и ревитализацији природне, културно-историјске и кулинарске баштине могу да делују као носитељи туристичке понуде ЛАГ подручја.

Пољопривреда

Најзначајнији природни потенцијал подручја ЛАГ ФГД је квалитетно, пољопривредно земљиште и традиција у пољопривредној производњи. На подручју ЛАГ-а регистрована су 4405 пољ.газдинства која обрађују 57727 ha ораничних површина. Просечна површина којом располажу регистрована пољопривредна газдинстава износи 7,78 ha. Табела бр.4, показује Опште податке о ПГ- структура ПГ из 2018.године

		у хектарима					број комада					
Регион Област општина	Број газдинстава	Коришћено пољопривредно земљиште	Оранице и баште	Воћњаци	Виногради	Ливаде и пашњаци	Говеда	Свиње	Овце	Живина	Трактори	Годишња радна јединица
АП Војводина	**127070**	**1574366**	**1433130**	**19494**	**4614**	**112742**	**259231**	**1465668**	**325558**	**10051849**	**116175**	**131661**
Шид	3440	36607	33923	1040	540	568	3115	61136	11998	153732	3274	3659
Беочин	783	18587	10254	916	457	3358	1698	8722	1944	19090	776	868
Визић	61	682	499	12	15	157	/	/	/	/	/	/
Нештин	121	1851	1417	93	34	307	/	/	/	/	/	/
ЛАГ	**4405**	**57727**	**46093**	**2061**	**1046**	**4390**	**4813**	**69858**	**13942**	**172822**	**4050**	**4527**

Извор: Општине и региони у Републици Србији + Попис пољопривреде 2012.године + Интерни подаци општина

Највише је пољопривредних газдинстава која имају пријављену површину од 2 до 5 хектара обрадиве површине, односно 22,57% или 968 газдинстава. Број пољопривредних газдинстава који имају пријављене површине преко 100 ha има 15 чији укупни земљишни

[3] Извори: ОУ и месне канцеларије

фонд учествује са 13,34% у укупно пријављеном земљишту у Регистру.

ЛАГ ФГД располаже са 57727 ha пољ.земљишта које заузима 61% подручја ЛАГ-а. Власничка структура пољопривредног земљишта је у следећем односу: у приватном власништву је 52000 ha (90%) а у државном око 5700 ha, тј. око (10%).

Други веома значајан природни ресурс којим ЛАГ располаже јесу шуме које се простиру на 29.470 хектара и претежно су у власништву државе (97,4%), остатак је у приватном власништву (2,6%). Већи део шума налази се у Националном парку Фрушка гора. Шуме Националног парка које се налазе на територији општине уживају режим I, II и III степена заштите. У њима се налазе значајни шумски локалитети, геолошки и геоморфолошки, значајна станишта угрожених биљних врста, угрожених врста птица и појединачних стабала, групе стабала итд.Од сточарства су развијени свињарство, говедарство и овчарство на нивоу ЛАГ подручја, што се види и из табеле. Посебан значај у будућем развоју може имати органска сточарска производња. Због изузетних прирордних карактеристика које има насеље Грабово, Мастер план одрживог развоја Фрушке горе 2012 – 2022. определио је Грабово као локацију за фрушкогорски развојни центар за органску и традиционалну производњу (развој еко-фарми). Пчеларство представља огроман потенцијал с обзиром да подручје Фрушке горе има оптималне услове за развој великог броја једногодишњих и вишегодишњих биљака значајних за живот пчела. ЛАГ ће и у овој области пољопривреде улагати у мини пројекат помоћи пчеларима. Рибарство такође има потенцијала због реке Дунав која протиче целом општином, река Босут, Сава, њених притока и вештачких језера.Биљна производња ЛАГ подручја обавља се на 2,71 % пољопривредног земљишта. Повећавањем површина под виноградима, стварају се предуслови и за вински туризам који може да буде један од покретача руралног развоја. У циљу компаративне анализе околних општина, веома је битно истаћи и податак да на подручју Фрушке горе, општина Шид у обиму производње воћа заузима треће место са учешћем од 15,5% иза Сремске Митровице (23,9%) и Ирига (22,4%). Значајније повећање површина под воћњацима и виноградима одвија се последњих неколико година, те због чињенице да је реч о младим засадима, пун обим производње се очекује наредних година. Са друге стране, недостају складишшни капацитети за произведено воће у виду УЛО хладњаче која би омогућила очување квалитета производа.

У структури ораница и башти најзаступљенија је производња жита са 53 % (око 22.000 хектара). На другом месту налази се производња индустријског биља (око 30%) на просечно око 12.400 хектара. Затим следе поврће са око 5 % (2.000 хектара) и крмно биље са око 3% (1.260 хектара). У односу на Војводину у структури ораница заступљеност жита је испод војвођанског просека (65%), а заступљеност индустријског биља је већа (25%). Заступљеност поврћа је на нивоу војвођанског просека, а крмног биља нешто мања (5% Војводина).Доминантна производња пољопривредних газдинстава мерена површинама обрадивог земљишта је производња житарица која учествује са 49,9% (15.063 ha) и производња индустријског биља које учествује са 48,3% (15.771 ha).

Пољопривредна предузећа и задруге у ЛАГ подручју са око 8.900 хектара учествују са 21,5 % у пољопривредним и са око 18% (6.900 ха) у ораничним површинама. У структури коришћења ораничних површина, за разлику од пољопривредних газдинстава, најзаступљеније је индустријско биље са преко 50% (3.500 ha). Житарице са просечних 3.100 хектара су на другом месту (44%).

Пољопривредна предузећа и земљорадничке задруге располажу и значајним капацитетима земљишта у интензивном начину коришћења земљишта.

На тероторији ЛАГ подручја постоји око 20 активних земљорадничких задруга. На подручју општине Шид од којих су најважније: ЗЗ Ратар, ЗЗ Граничар, ЗЗ Медош, ЗЗ Агроном, ЗЗ Сремкоп, ЗЗ Дебрња итд. У Беочину су најважнији ЗЗ Сусек, ЗЗ Грозд, ЗЗ Подунавски воћар, док су у Нештину ЗЗ Срем, житница Агроклас, а ту је и позната фабрика воде“ Вила вода“ која се црпи из два бунара 14l/сек, који су бушени на дубини од 22 m.

У ЛАГ подручју, у посматраном периоду, производња хлебног жита – пшенице, обавља се на просечно скоро 8.000 ha. Просечна годишња производња пшенице ЛАГ подручја износила је близу 25 тона. Кукуруз је најзаступљенија биљна врста. Просечно се производио на 16.100 ha , што чини око 43% ораничних површина ЛАГ подручја и око 2,6 % укупних површина под кукурузом у Војводини. Површине под кукурузом су далеко нестабилније него површине под пшеницом. Шећерна репа се у посматраном периоду просечно гајила на 3.100 ha, што чини 8,2% ораница општине, односно 6% укупних површина под шећерном репом у Војводини (52.000 ha). У сетвеној структури шећерна репа је учествовала просечно са око 25% у површинама под индустријским биљем. Просечан принос шећерне репе износио је око 43,4 t/ хектару и био виши од просека Војводине (38,5 t/ хектару) за 13%. Соја је најзначајнија индустријска биљка ЛАГ подручја. Са просечних 7.725 ha површина, соја учествује са 20,4 % у ораничним површинама, односно са чак 62,4% у површинама под индустријским биљем. Површине под сојом су стабилне и показују тендецију раста (p = 4,57%). Површине под сојом ЛАГ подручја чине 6% укупних површина под сојом у Војводини (око 130.000 хектара). Просечан принос соје од 2,6 t/ хектару за 8% је виши од просечног приноса у Војводини (2,4 t/ хектару). Просечна годишња производња сунцокрета од 1.900 тона чини око 0,6 % укупне производње сунцокрета у Воводина, док је пасуљ значајан усев ЛАГ подручја и гаји се просечно око 360 ha, што је око 4% површина под пасуљем у Војводини. Просечан принос пасуља од 1,31 t/хектару већи је од војвођанског просека (1,12 t/хектару) за 17%.

Према подацима из РПГ за 2011. годину, у ЛАГ подручју, најзаступљеније ратарске културе биле су индустријско биље, житарице и крмно биље. Више од половине обрадивог земљишта појединих насеља било је под индустријским биљем и то у Адашевцима, Вишњићеву, Илинцима, и Јамени. Житарице су преовладавале у већем броју насеља ЛАГ подручја. Засади под воћем и грожђем су знатно мање заступљени од ратарстких култура, међутим, поједина насеља се издвајају по површини ових засада. Највеће површине под засадима воћа и винограда су у Ердевику-173 ha. Према подацима Републичком завода за статистику у 2012. години од воћних врста најзаступљенија је шљива (54 ha), бресква (43 ha), кајсија (23ha), јабука (15ha) и крушка (6ha).Последње 2-3 године подижу се засади трешања и јагода са савременим системом узгоја и значајна је експанзија садње лешника.

Виноградарство у Срему је једно од најстаријих у Европи. Први чокоти винове лозе на обронцима Фрушке горе засађени су по жељи римског цара Марка Аурелија Проба који је био родом из крајева данашње Војводине. Када су у питању виногради и производња грожђа и вина, виноградари Баноштора и Черевића имају дугу традицију и одличне резултате у гајењу признатих винских сорти грожђа (талијански ризлинг, мерло, хамбург, франкова, каберне совиљон, гаме...). Због географског положаја, близине Дунава и рефлексије сунца с површине Дунава и повољне микроклиме, овде грожђе раније сазрева и има већи проценат шећера у поређењу са другим виноградарским рејонима Војводине.

Другом половином XVIII века у Бечу је штампана брошура о винима из Срема а касније и виноградарски приручник који је припремило свештенство манастира Раковац. На винском путу уз десну обалу реке Дунав, тј. од Нештина до Сремских Карловаца нижу се

један за другим прелепи вински подруми и винарије у којима се могу дегустирати најквалитетнија аутохтона сремска вина, које туристи радо посећују. Неки од пољопривредних газдинстава који се баве производњом, продајом и извозом вина и ракије на територији ЛАГ подручја су породице Тривановић, Винчић, Брестовачки, Ачански, Стојковић, Урошевић, Силбашки, Кубечка, Тот, Адамовић Прекогачић, Радојчић, Кузмановић, Мирковић, Кнежевић, Козић, Мишковић, Жабић итд. (прилог). Због погодног тла и временских услова у ова два места све више појављују медари, чије посластице можемо да пробамо на манифестацијама које се одржавају у овим местима. Због географског положаја ових места, свакако да се треба осврнути на проблем пласмана тих производа. Све више мештана одустаје од прозводње зарад продаје вина и ракије, а окреће се ратарењу, производе претежно пшеницу и кукуруз јер могу да продају задругама и обезбеде опстанак свог домаћинства. С тим у вези је и проблем пласмана млека, па и поред прелепих пашњака која ова села поседују све је мање крава у домаћинствима.

Када су у питању виногради и производња грожђа и вина виноградарство у Срему има дугу традицију. На подручју Републике Србије, постоји шест виноградарских рејона с ознаком географског порекла с укупно 64 винарије, од којих су 34 из Срема.

У оквиру фрушкогорског виногорја налази се 1865 хектара винограда, тј. 85% винограда целог рејона.Доминирају винске сорте са 86% сортимента, а виноградарством се бави укупно 1538 газдинстава. Према подацима Републичког завода за статистику на територији ЛАГ-а под виноградима се налази 621 ha. Аутентично вино Беочинског краја је бермет, посебно ликерско вино, које личи на италијански вермут, али се производи на други начин, мацерацијом више од двадесет различитих трава и зачина. Вино се производи на занатски, традиционални начин, у винаријама произвођача. Пласман значајно олакшавају и регистрације географског порекла производа. Наиме, три произвођача у општини Беочин производе вино бермет, које је у Заводу за интелектуалну својину Београд заштићено ознаком географског порекла, а такође, при Министарству пољопривреде Републике Србије, два произвођача у Беочину, од укупно три у целој Војводини, заштитили су географско порекло грожђа и вина „талијански ризлинг“, „шардоне“, „мерлот“ и „неопланта“ чиме су добили право на коришћење декларације «вино са географским пореклом». У винској карти се могу видети Винарије Винариум, Подрум Стојковић, Подрум Тривановић, Винарија Брестовачки, Подрум Ачански, Подрум Кузмановић, Винарија Радошевић, Виногради Урошевић, Милан Курилић-Gaston wine, Винарија Шијачки, ПП Ердевик, Пласман помажу и два удружења виноградара и винара: «Свети Трифун» у селу Баноштор, као и клуба виноградара, винара и воћара «Беочин село». Заступљене винске сорте су и Италијански ризлинг, Шардоне, Бели бургундац, Совињон бели, Траминац и Црни бургундац. Уз развој винарства планира се и развој винског туризма (манифестације).

Подручје ЛАГ ФГД се може похвалити чињеницом да има највећу концентрацију липове шуме у Европи, што је створило фантастичне услове за развој пчеларства. Фрушкогорски липов мед садржи преко 60% нектара липе, а географско порекло овог меда је заштићено. На подручју ЛАГ ФГД делује преко 130 регистрованих пчелара. Количине које се произведу по општини су преко 50.000 kg годишње. Развоју и унапређењу пчеларске производње би значајно био повољнији када би се у будућности могли реализовати пројекти из области ове гране пољопривредне производње (обуке, радионице, пунионице и додатне кошнице).

Слика 4. Вински пут Фрушка гора

Туризам

У складу са смерницама датим у Стратегији развоја туризма у Србији за период 2016. - 2021. и чињеници да је туризам постављен као један од приоритета развоја на нивоу Републике Србије и АП Војводине, и за ЛАГ ФГД туризам представља један од приоритета стратегије. Туризам представља једну изузетно комплексну привредну грану која генерише низ директно и индиректно повезаних субјеката. Управо због тога она има веома важну улогу у економском развоју локалних средина, поготово у руралном подручју ЛАГ-а. Статистика показује да туризам бележи континуирани раст, са предвиђањима да ће се овај тренд наставити.

Стварање повољног амбијента за развој туризма у Србији у протеклом периоду пружа шансу дестинацијама које имају туристички потенцијал, како у природним тако и антропогеним вредностима, да искористе позитиван тренд и статистичке показатеље који указују на константан пораст броја туристичких долазака и броја ноћења.

Подручје ЛАГ-а је препознато као привлачна дестинација, али се број услуга треба повећати поготово у руралним срединама. Туристичке организације у Шиду, Беочину и Бачкој Паланци организују и унапређују бројне историјске, културне, туристичке и гастро манифестације којима промовишу вредности локалних капацитета и локалних домаћих производа и привлаче туристе. Ипак потребно их је унапредити, осавременити и увести иновативан приступ утемељен на принципу дестинационих менаџмент организација. Рурални туризам има добре основе да буде окарактерисан као етно-рурални туризам. Добар правац развоја руралног туризма ЛАГ подручја могао би да буде кроз подстицање уређења појединих сеоских кућа које би биле презентоване у виду *етно-кућа* и овако уређена домаћинства би се бавила презентацијом свих садржаја везаних за живот и рад мештана, често одавно заборављених и напуштених, али који привлаче велику пажњу туриста. То би, свакако, употпунило туристичку понуду руралног туризма, а за људе из високо урбанизованих индустријских центара представљало би посебну атракцију. Рурални туризам може бити добар начин и за дистрибуцију производа и пружање услуга занатлија, уметника и удружења грађана за неговање традиције и културе.

Све је више пољопривредних газдинстава, индивидуалних пољопривредних произвођача и гостољубихивих домаћина и домаћица који су спремни да отворе своја врата, салаше, етно куће и понуде туристима и гостима домаће органске поризводе врхунског укуса и квалитета, спремљени са љубављу и пажњом. На територији Шида треба посетити Спомен комплекс Сремски фронт, Галерију слика и спомен кућу Саве Шумановића, музеј наивне уметности Илијанум, Црквену ризницу Српског архијерејског намесништва шидског, Храм преноса моштију Св.Оца Николаја, Манастир Свету Петку, Манастир Привину Главу, Сталну поставку и гроб чувеног слепог гуслара Филипа Вишњића, Језера Брује и Мохарач у Ердевику, Извор бања у Ердевику, породичне винарије које су из

Ердевика препознатљиве по земљи и свету, Сотско језеро, Излетиште Липовача (проглашено 2013. године, од стране Кампинг асоцијације Србије за једно од 10 најатрактивнијих локација за развој кампинг туризма), ВУ Моровић (реку Босут и село Моровић итд. Шид обилује у сваком селу са удружењем жена које ће дочекати своје госте са сремачким специјалитетима и производима, као и квалитетним вином, ракијом, сиром, пекмезима, ајварима, куленом итд. Село Вишњићево поседује и катамаран за превоз гостију и туриста, кајак клуб и фантастичну перспективу за развој туризма изградњом сојеница на реци Босут којом је локална самоуправа започела реализацију. додатних садржаја. Ловни туризма је један од препознатљивих видова са ловиштима ВУ Моровић, Ловиште Кућина и Врањак у Вишњићеву, Ловиште Босутске шуме, Ловиште Ворово у Ердевику, Ловиште Сава и Босут, као и Ловиште Чот у Беочину. У општини Беочин треба посетити излетишта Андревље, Орловац и Хладне воде, Змајевац, Тестеру, Рим, Корушку. Од речних острваца и рукаваца, вреди споменути Острво љубави, Черевићку Аду, Мачков пруд и Раковачки Дунавац. Водопад се налази на Добром потоку који је притока Черевићког потока. Од одмаралишта на Осовљу удаљен је око 20 минута хода, а од суседног Шакотиначког водопада око сат и по хода маркираном стазом. Висок је око 4 m, а испред водопада је мало језерце пречника 2-3 m и дубоко око пола метра. Поред овог водопада, Беочин има још и Шакотиначки водопад, висине преко 6м, као и Раковачке водопаде и Думбовачке водопаде до краја насеља Думбово. Северну границу општине Беочин чини река Дунав, што ствара основу за појаву плажа. У туристичком смислу, односно у погледу уређености и опремљености, издваја се једнино беочинска нова плажа Караш. Стара плажа у Беочину није у употреби за купање, али чини потенцијално интересантан локалитет за одмор и риболов. У општини Беочин постоје добри услови за *органску пољопривреду производњу.* Органска пољопривреда чини целовит систем управљања производњом која се базира на еколошким принципима, високом степену биолошке разноврсности, очувању и обнови природних ресурса и аутохтоних сорти биљака и раса животиња, а све уз примену високих стандарда везаних за добробит животиња и начина производње коришћењем природних супстанци и поступака. Овај вид производње је значајан предуслов за развој еколошког туризма, као све профитабилније услуге у руралним подручјима у којима доминирају мали породични поседи. Механизација за обраду земљишта, сетву, негу усева и жетву је застарела и не обезбеђује довољан ниво продуктивности. Недостатак механизације се најчешће надокнађује ручним радом код појединих активности, позајмљивањем од комшија, рентирањем или компензацијом услуга. У одређеном броју случајева недостајућа механизација је узрок напуштања одређених земљишних парцела. Постојећа механизација је у просеку стара преко 20 година. Одређени број, већих пољопривредних газдинстава, у процесу специјализације, има нешто више пољопривредне механизације као нпр. растураче ђубрива, бераче кукуруза или комбајне. Унапређењем механизације, заменом застареле механизације новом, широкозахватном, знатно ће се допринети унапређењу конкурентности пољопривредних газдинстава. Највеће потребе се изражавају за заменом или набавком трактора. Агротехничке мере се углавном делимично или повремено примењују. Највише се користи стајско ђубриво за прихрану земљишта, које може бити веома добар извор хранљивих материја уколико се адекватно примењује. Са друге стране, од вештачких ђубрива највише се користи НПК, затим КАН и Уреа. У последње време, део произвођача врши ђубрење на основу анализе земљишта. Количине уторшеног ђубрива по хектару се значајно разликују од газдинства до газдинства. Међутим, није само битна количина минералног ђубрива која се користи, већ и структура употребљеног минералног

ђубрива. Да би се повећали ефекти ђубрења, неопходно је да се врши анализа земљишта која подразумева и добијање препорука за ђубрење у складу са саставом земљишта.

Насеља Нештин и Визић су места која поседују природна богатства која представљају велики потенцијал за развој сеоског туризма у овим месетима. Захваљујући томе што леже на обали реке Дунава и обронцима Фрушке горе пружа се могућност развоја спортско рекративног садржаја. На територији Нештина налази се вештачко језеро Капавица и тзв.Шпорови (мали рибњаци-настали од реке Дунав). За љубитеље пливања , кајак , риболова права мека. За љубитеље шетње кроз путељке и винограде ова места пружају право задовољство. Последњих деценија све је већи акценат на заштити околине и здравом животу, бављење бициклизмом је све чешће.

Ако се осврнамо на бициклистичке трасе, траса регионалне стазе Срем започиње на граници са Р.Хрватском – ГП Товарник па пролазећи кроз насеља Шид, Гибарац, Бачинци, Ердевик Бингула (општина Шид) и Дивош (С.Митровица) завршавајући на раскрсници са "Пратизанским путем" на Фрушкој гори. Други крак главне руте Срем започиње на граници са Р.Хрватском – ГП Нештин, мимоилазећи насеља спаја се са првим краком изнад Дивоша, код Рохаљ база. Даљим током траса прати "Партизански пут " – пут по гребену Фрушке горе кроз НП Фрушка гора (општине С.Митровица, Беочин, Ириг и Инђија).Иако споро ово место напредује и све више постаје привлачно за туристе. Уз обалу реке Дунав има преко 100 викендица па се последњих година организују посете група излетника или учесника неких манифестација.

Манифестације којима ЛАГ ФГД обилује су набројане, а има их преко 70. (Прилог) поређане су хронолошки по месецу одржавања у току године, а детаљни описи су у прилогу стратегије. Најзначајније су Сремски свињокољ и кобасицијада у Шиду, Базар вина, тамбурице и рукотворина у Беочину, Дани сремуша у Нештину, Сремска куленијада у Ердевику, Шидско културно лето, Фрушкогорски маратон у Беочину, Баношторски дани грожђа, Беолето у Беочину, Јесен у мом Нештину, Вишњићеви дани итд. Кад је реч о броју и доласку туриста и капацитетима за развој руралног туризма на подручју ЛАГ ФГД приказана је графиконом:

ТУРИЗАМ, 2018.

ЛАГ ФГД	Туристи			Ноћења туриста			Просечан број ноћења туриста[1)]	
	свега	домаћи	страни	свега	домаћи	страни	домаћи	страни
Шид	2607	1645	962	6536	4364	2172	2,7	2,3
Беочин	1889	1434	455	5367	3145	2222	2,2	4,9

[1)] Просечан број ноћења туриста израчунат је дељењем броја ноћења с бројем туриста.

Табела 5.Просечан број ноћења

Извор: Општине у Србији

Списак угоститељских објеката и предузетника за пружање услуге смештаја и хране са бројем смештајних јединица и лежаја се налазе у Прилогу ЛСРР и садрже детаљне информације о њима.

Тржиште радне снаге

Проблеми који проистичу из незапослености радно способног становништва, спадају у најтеже друштвене проблеме сваког организованог друштва. Губи се значајан расположиви потенцијал хуманог ресурса у ужој и широј средини. Млађе становништво се ограничава у заснивању породице, што утиче на репродукцију становништва и будући радни потенцијал док старије становништво, које је већ радило, па остало без посла, много теже налази запослење. Следећим графиконима је приказан број незапослених ЛАГ подручја.

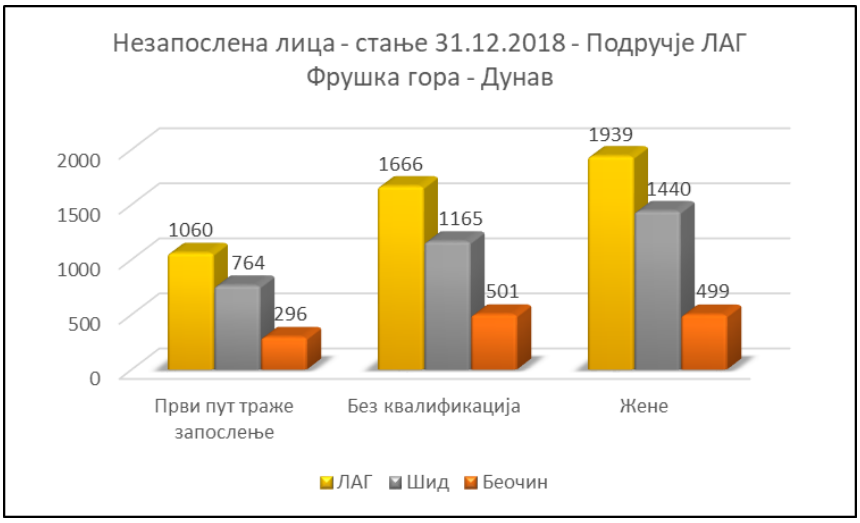

Графикон 4.Незапослена лица ЛАГ ФГД

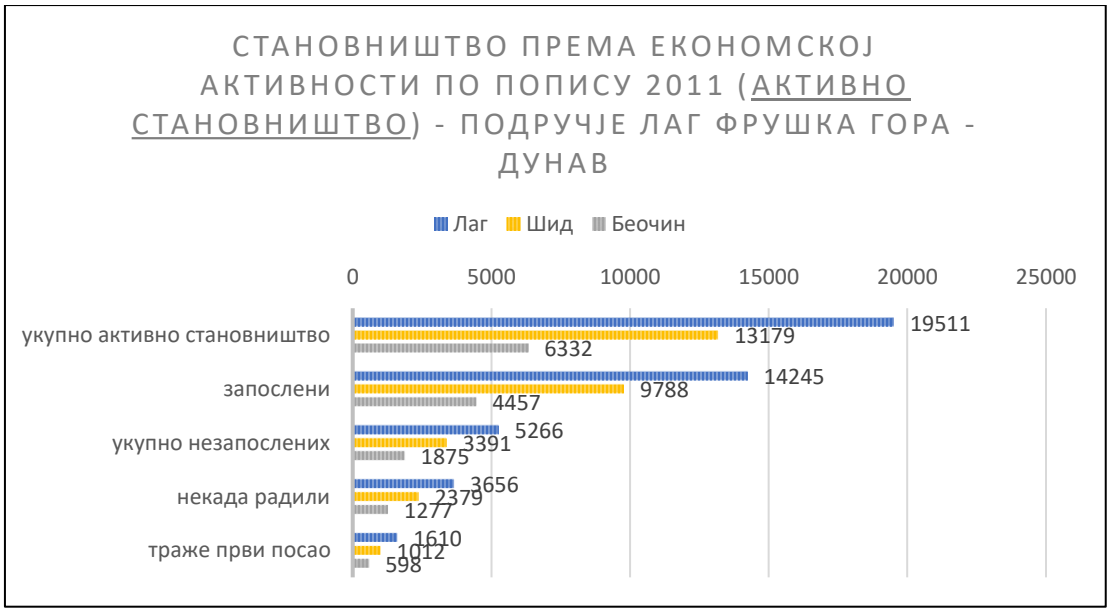

Графикон 5. Становништво према екон.активности, Попис 2011.године

РЕГИСТРОВАНА ЗАПОСЛЕНОСТ ПРЕМА ДЕЛАТНОСТИ																									
ЛАГ подручје	Укупно	Запослени у правним лицима (привредна друштва, предузећа, задруге, установе и друге организације) и предузетници , лица која самостално обављају делатност и запослени код њих																							Регистровани индивидуални пољопривредници
		свега	од тога: запослени у правним лицима	предузетници, лица која самостално обављају делатност и запослени код њих	Пољопривреда, шумарство и рибарство	Рударство	Прерађивачка индустрија	Снабдевање ел.енергијом, гасом и паром	Снабдевање водом и управљање отпадним водама	Грађевинарство	Трговина на велико и мало и поправка моторних возила	Саобраћај и складиштење	Услуге смештаја и исхране	Информисање и комуникације	Финансијске делатности и делатност осигурања	Пословање некретнинама	Стручне, научне, иновационе и техничке делатности	Административне и помоћне услужне делатности	Државна управа и обавезно социјално осигурање	Образовање	Здравствена и социјална заштита	Уметност, забава и рекреација	Остале услужне делатности	
Беочин	2961	2835	2170	665	35	46	970	15	71	183	492	213	61	10	16	-	68	102	169	174	141	27	42	126
Шид	7593	7085	5780	1305	644	-	1760	18	195	104	1043	588	181	129	118	4	282	89	858	502	369	90	111	508
Визић	129	129			78		12			4	5	1	4		1				9	3	5		5	
Нештин	329	329			168		36			18	45	11	3		4				18	7	7		8	

У наредном периоду подстицајним мерама и коришћењем средстава из ЕУ фондова треба утицати на стварање услова за запошљавање и самозапошљавање млађих особа, а посебно жена. Такође је потребно континуирано учење и усавршавање старијих особа, јер једино подизањем нивоа знања и образованости радно способног становништва створиће се и бољи услови за развој конкурентности на ЛАГ подручју што ће се и одразити на смањење незапослености и исељавања. Табела 6. Просечне зараде ЛАГ ФГД[4]

ПРОСЕЧНЕ ЗАРАДЕ БЕЗ ПОРЕЗА И ДОПРИНОСА, ПО ЗАПОСЛЕНОМ						
Јануар–децембар (у рсд)						
ЛАГ ФГД	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Шид	38451	39266	41430	40783	43237	49541
Беочин	54530	51058	48009	43166	47089	50326

На ЛАГ подручју запошљавања, кроз мере локалне самоуправе за запошљавање, општине реализују мере јавних радова. На територији општине Шид кроз мере запошљавања Министарства рада, запошљавања, борачка и социјална питања и удруженим средствима НСЗ, општина је ангажовала, почев од 2017.године преко 135 лица. Сваке године, најтеже категорије становништва, буду ангажовани у јавним предузећима и у локалној самоуправи за послове достављања, комуналних радника, чистача итд. На подручју општине Беочин мере су реализоване током претходних година. Дефицитарна занимања ЛАГ подручја су: дипломирани фармацеути, лекари, олигофренолози, електричари, возачи, професори енглеског језика, немачког језика, музичка и ликовна група предмета, математика и физика, из области електротехнике, дипломирани прехрамбени технолози. Изразито суфицитарна занимања су: дипломирани правници, димломирани економисти, матуранти гимназије, електротехничар рачунара, машински техничари за компјутерско конструисање, пољопривредни техничари.

1.3. Трендови и стање руралног подручја са демографским и социјалним карактеристикама подручја

Демографска кретања, образовна структура, школство, култура и спорт

[4] Извор: РЗС

Територија ЛАГ подручја има 48.292 становника, где Општина Шид има 31.501, Беочин 15.726, а Нештин и Визић 1.064 становника. (Прилог). Подручје ЛАГ ФГД бележи смањење броја становника (миграције, негативан природни прираштај).

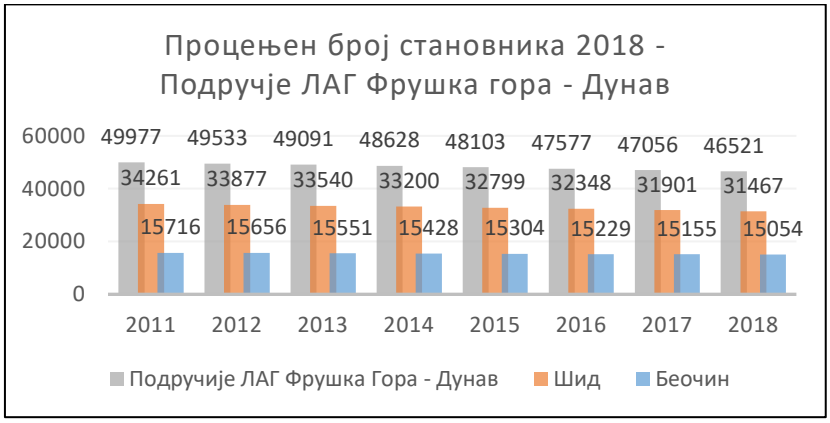

Графикон 6. Процењен број становника 2018.године[5]

Од укупног броја становника, од 50-59 година је најбројнија категорија становника ЛАГ-а, затим становништво од 45-49 година, а онда и омладина до 30 година. Просечна старост становника ЛАГ-а је 41 година. Табела 7. Процењен број становника

СТАНОВНИШТВО ПРЕМА СТАРОСНОЈ СТРУКТУРИ, ПОПИС 2011.ГОДИНЕ

ЛАГ ФГД	Пол	Укупно	0–4 год.	5–9	10–14	15–19	20–24	25–29	30–34	35–39	40–44	45–49	50–54	55–59	60–64	65–69	70–74	75–79	80–84	85 и више год.	Пуно-летни	Просеч-на старост
Шид	**С**	**34188**	**1452**	**1497**	**1688**	**1998**	**2155**	**2192**	**2116**	**2104**	**2313**	**2596**	**2892**	**2983**	**2443**	**1515**	**1712**	**1450**	**777**	**305**	**28377**	**42,6**
	М	16788	769	764	851	1010	1130	1208	1120	1118	1185	1296	1464	1523	1145	668	689	524	246	78	13798	40,7
	Ж	17400	683	733	837	988	1025	984	996	986	1128	1300	1428	1460	1298	847	1023	926	531	227	14579	44,3
Беочин	**С**	**15726**	**776**	**861**	**840**	**967**	**994**	**1011**	**1038**	**990**	**1074**	**1177**	**1283**	**1242**	**1083**	**696**	**761**	**536**	**288**	**109**	**12693**	**40,8**
	М	7812	408	440	421	502	534	519	555	488	551	628	639	627	504	329	331	219	86	31	6254	39,4
	Ж	7914	368	421	419	465	460	492	483	502	523	549	644	615	579	367	430	317	202	78	6439	42,2
Визић	**С**	**349**	**16**	**11**	**17**	**19**	**17**	**20**	**34**	**16**	**21**	**19**	**29**	**29**	**26**	**38**	**22**	**7**	**8**	**0**	**296**	**43,6**
	М	175	9	4	9	9	7	11	23	10	9	11	14	13	13	18	10	3	2	0	148	42,3
	Ж	174	7	7	8	10	10	9	11	6	12	8	15	16	13	20	12	4	6	0	147	45
Нештин	**С**	**900**	**28**	**35**	**69**	**54**	**52**	**51**	**53**	**61**	**63**	**76**	**51**	**46**	**65**	**66**	**59**	**36**	**30**	**4**	**700**	**42,8**
	М	437	18	17	33	24	28	31	25	32	35	46	19	19	25	37	25	12	10	1	345	41
	Ж	463	10	18	36	30	24	20	28	29	28	31	32	27	40	29	34	24	20	3	370	44,7

Просечна старост становника ЛАГ подручја је 42 године живота.

Табела 7.1. Домаћинства према броју чланова

[5] Извор: РЗС, попис 2011/2002 за Нештин и Визић

ДОМАЋИНСТВА ПРЕМА БРОЈУ ЧЛАНОВА, ПО ПОПИСУ 2011.								
ЛАГ подручје	Укупно	1	2	3	4	5	Са 6 и више чланова	Просечан број чланова
Шид	12331	2887	3299	2368	2252	879	646	2,8
Беочин	5516	1252	1483	1045	997	408	331	2,8
Визић	143	28	57	29	26	2	1	2,4
Нештин	346	97	91	57	69	18	14	2,6

Према националној припадности, становништво ЛАГ ФГД, најбројнија етничка категорија су Срби, Хрвати, Словаци, Роми, они који се нису изјаснили итд. Табела 8.Становништво ЛАГ према нац.припадности

СТАНОВНИШТВО ЛАГ ПРЕМА НАЦИОНАЛНОЈ ПРИПАДНОСТИ																				
ЛАГ подручје	Укупно	Срби	Југословени	Мађари	Македонци	Муслимани	Немци	Роми	Румуни	Руси	Русини	Словаци	Словенци	Украјинци	Хрвати	Црногорци	Остали	Нису се изјаснили	Регионална припадност	Непознато
Шид	**34188**	26646	152	179	26	24	14	204	4	17	1027	2136	6	47	1748	26	26	1393	111	377
Беочин	**15726**	10956	161	295	33	37	45	1422	14	17	27	830	70	13	557	61	52	721	260	119
Визић	**349**	323	3	1			1	4			1	1	1		2	1				11
Нештин	**900**	689	5			2	2	2				56		1	86					

Становништво ЛАГ ФГД, од старости 15 и више година је у највећем броју, према подацима РЗС и пописа из 2011.године завршило средње и основно образовање.

СТАНОВНИШТВО ЛАГ ФГД СТАРО 15 И ВИШЕ ГОДИНА, ПРЕМА ШКОЛСКОЈ СПРЕМИ И ПОЛУ, ПО ПОПИСУ 2011.									
ЛАГ ФРУШКА ГОРА- ДУНАВ		Укупно	Без школске спреме	Непотпуно основно образовање	Основно образо-вање	Средње образовање	Више образовање	Високо образовање	Непознато
Шид	**с**	**29551**	**728**	**4171**	**7964**	**13980**	**1094**	**1496**	**118**
	м	14404	147	1355	3759	7814	573	700	56
	ж	15147	581	2816	4205	6166	521	796	62
Беочин	**с**	**13249**	**397**	**1690**	**3407**	**6619**	**468**	**641**	**27**
	м	6543	61	545	1700	3698	242	285	12
	ж	6706	336	1145	1707	2921	226	356	15

Табела 9.Становништво према школској спреми

СТАНОВНИШТВО ЛАГ ФГД ПРЕМА ЕКОНОМСКОЈ АКТИВНОСТИ, ПОПИС 2011.													
ЛАГ ФГД	Укупно	Активно становништво					Неактивно становништво						
		свега	запослени	незапослени			свега	деца млађа од 15 година	пензионери	лица са приходима од имовине	ученици/ студенти	лица која обављају само кућне послове у свом домаћинству (домаћице)	остало
				свега	некада радили	траже први посао							
Шид	34188	13179	9788	3391	2379	1012	21009	4637	6873	393	2440	4665	2001
Беочин	15726	6332	4457	1875	1277	598	9394	2477	3252	95	1032	1782	756

Табела 10. Становништво према ек.активности

Образовање

У области васпитање и образовање у ЛАГ подручју постоје 2 предшколске установе, укупно 27 основних школа, 2 средње школе, два истурена одељења приватних факултета (право и менаџмент). Нема приватних вртића и предшколских установа. ПУ Јелица Станивуковић Шиља је почела са радом 1971. и ради у 22 објекта. Ове године је уписано 905 деце, 580 деце у целодневном и 325 у полудневном боравку и то је самостална установа са седиштем у Шиду. Предшколска установа Љуба Станковић ово име носи од 1976. године, а почела је са радом 1974. године, као радна јединица ПУ Радосно детињство Нови Сад. Ово је једина предшколска установа у Беочину, има седам објеката, којима покрива већину територије општине. Сви објекти су веома добро опремљени техничком опремом и сви су прикључени на електро-мрежу, водоводну мрежу, канализацију и друге инсталације. У Визићу и Нештину раде издвојена одељења основне школе Вук Караџић. У табели 11. су приказани број објеката установа за децу[6] ЛАГ ФГД

УСТАНОВЕ ЗА ДЕЦУ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА, 2017/18.г.										
ЛАГ ФГД	Број објеката	Деца корисници	Деца према дужини дневног боравка						Запослени	
			до 6 часова дневно	до 6 сати дневно, до три пута недељно	од 9 до12 сати дневно	у вишедневном трајању – дуже од 24 сата	у ППП који траје 4 сата дневно	у ППП у целодневном програму	укупно	васпитачи, укупно
Шид	22	974	211	0	474	0	194	95	128	87
Беочин	7	406	28	0	225	0	88	65	47	28

Поред матичне школе чије је седиште у Шиду, основна школа Сремски фронт наставу организује и у издвојеним одељењима у следећим насељима: Беркасово, Бикић Дол, Сот и Моловин. Седиште ОШ Бранко Радичевић налази се у Шиду, а издвојена одељења у насељима: Гибарац, Бачинци и Кукујевци. Настава се реализује на српском језику. Основна школа Сава Шумановић је у Ердевику са издвојеним одељењима у Љуби и Бингули. Основна школа Вук Караџић у Адашевцима делује и у насељима Вашица, Батровци, Илинци, док основна школа Филип Вишњић делује у Моровићу и Вишњићеву. ОШ Јован Јовановић Змај Шид је самостална образовно-васпитна установа, која се бави образовањем и васпитањем деце са сметњама у развоју, са подручја општине Шид. Делатност школе је

[6] Извор:Општине у Србији

основно образовање и васпитање деце са интелектуалним сметњама, комбинованим и вишеструким сметњама у развоју. У Беочину се налазе 2 основне школе: ОШ Јован Грчић-Миленко са издвојеним одељењима у Беочин селу, Черевићу и Раковцу и ОШ Јован Поповић у Сусеку са издвојеним одељењима у Лугу, Свилошу, Грабову и Баноштору (у неким издвојеним одељењима настава се изводи на словачком језику.

На територији општине Шид се налазе две средње школе: Гимназија Сава Шумановић и СТШ Никола Тесла. У току 2019/2020.године, број завршених средњошколаца гимназије је био: општи смер-56, економија, право и администрација 34, друштвено – језички смер 30, укупно 120 гимназијалаца. Кад је реч о техничкој школи, од укупно 94 свршених средњошколаца, највише их је уписало за пољопривредног техничара: 27, следе 24 електротехничара рачунара, 17 трговаца, 15 аутомеханичара и бравара и 11 машинских техничара за компјутерско конструисање.

ЛАГ ФГД	Редовне основне школе			Основне школе за ученике са сметњама у развоју		
	школе	одељења	ученици	школе/одељења при редовним основним школама	ученици	
			свега		свега	завршили школу
Шид	19	132	2219	1	27	4
Беочин	8	52	1207	1	9	-

Табела 12. Број школа и одељења

Култура

На територији ЛАГ подручја делује обиље културно-уметничких институција и организација које својим деловањем доприносе развоју и напретку локалних заједница. То су Културно образовни центар Шид, Галерија слика Сава Шумановић, Музеј наивне уметности Илијанум, Народна библиотека Симеон Пишчевић, Аматерско позориште Бранислав Нушић, Ликовна колонија На путевима Саве Шумановића, КУД Свети Сава, КУД Иван Котљаревски Бикић До, Удружење српско-руског пријатељства, КПД Ђура Киш, СКУД Једнота Шид, КУД Бранко Радичевић Ердевик, КУД Филип Вишњић Вишњићево и многи други. На територији Шида постоји више десетине кудова, удружења грађана који својим радом унапређују културни живот становника, док Беочин има КУД Бриле Беочин, КУД Младост Луг, Кластер за рурални развој села. На територији општине Беочин постоји и Канцеларија за младе која реализацијом пројеката доприноси развоју омладине, смањивању незапослености, информисању младих и њиховом перманентном усавршавању.

Спорт

Спорт и рекреација ЛАГ подручја делује кроз 2 спортска савеза, клубове, удружења и установе. На територији ЛАГ-а делује преко 90 спортских клубова, а спортови и клубови који су најјактивнији су: фудбал, рукомет, карате, џудо, бокс, тенис, бициклистички клубови, стонотениски клубови, кошаркашки клубови, шах клубови. Клубови се такмиче од општинске до Савезне лиге. Установа за физичку културу и спортску рекреацију и културу Партизан, која је формирана у склопу Спортске хале у Шиду, реализује програме школског спорта, радничко-спортске игре, програме школа спорта и рекреације. ЛАГ поседује 19 фудбалских терена, 12 отворених терена за мале спортове, 9 фискултурних сала, 2 спортске хале и 1 регатну стазу од 1000 метара на Босуту у Вишњићеву. Спортски савез ЛАГ-а окупља 22 клуба у 12 спортских грана са 1109 регистрованих спортиста са 13 репрезентативаца и око 10ак сениора, јуниора и кадета из бициклизма и кајак-а у Шиду и

насељу Вишњићево, а ради на едукацији младих да се што више укључе у спортске клубове. Организује програмске активности и акције "Дрога убија - спорт развија" и "Буди Беочин-одбаци хероин". Организује предавања и друге облике едукације против болести зависности. Организује и учествује у спортском и културном животу као и акцијама од ширег друштвеног значаја.

Здравствена и социјална заштита

На ЛАГ подручју постоје домови здравља и амбуланте. Здравствену заштиту на територији општине ЛАГ подручја покрива Дом здравља Шид, као и Дом здравља Др Душан Савић Дода Беочин, а за насеља Визић и Нештин, Дом здравља Др Младен Стојановић. Према извештајима домова здравља, за оцену здравственог стања становништва ЛАГ подручја највећи значај има смртност евидентирана у општој медицини, где контакте са здравственом службом остварује највећи део становништва.

Најраспрострањеније су болести респираторног система, затим болести кардиоваскуларног система, болести коштано мишићног система. Уочава се и пораст душевних обољења и поремећаја. Најчешће се јављају неурозе и анксиозна стања. У порасту су и обољења ендокриног система и малигна обољења.

Социјалну заштиту ЛАГ подручја спроводи Центар за социјални рад града Новог Сада, одељење Беочин, а у Шиду је то Центар за социјални рад Шид. Центар обавља делатности, односно послове којима се обезбеђује остваривање права грађана, односно задовољавање њихових потреба утврђених законом у области социјалне заштите, породично-правне заштите и других делатности у складу са законом. Према подацима ЦСР Шид, на евиденцији корисника новчане социјалне помоћи, на дан 15.09.2020.године је било 348 породица, укупно 905 корисника од којих је 464 жене и 248 мушкараца, 193 деце, док је на евиденцији центра у Беочину, у 2018.години било 2.131 лице, тј. 14,2% укупне популације становништва. У 2019. години тај број је 254 односно 5,9% у укупној популацији. Међу најстаријим корисницима социјалне заштите ЛАГ подручја најбројнија је категорија без средстава за живот (60,6 %), затим следе теже хронично оболела и инвалидна лица (30,5 %), лица без породичног старања (6,1 %). Мада су све категорије у порасту, најизраженије је увећање у групи без средстава за живот. Имајући у виду знатно увећање материјално необезбеђених, могу се очекивати повећани захтеви за новчаном и натуралном помоћи. Организације Црвеног крста делују активно и у Шиду и у Беочину.

Заштита животне средине

Територија ЛАГ-а располаже само са неким видовима индустријских загађивача те није простор који је типичан са аспекта угрожавања животне средине. Интензивна урбанизација па и погранични карактер, а донекле и економска нестабилност општине проузрокује низ негативних појава са аспекта животне средине, које је неопходно санирати. На подручју ЛАГ ФГД постоје привредни субјекти, који својим производним процесом делимично или у значајној мери угрожавају квалитет природних елемената. Постојање низа нерешених проблема интензивног саобраћаја такође директно или индиректно оптерећују стање животне средине. Емисије аерозагађења и буке у седишту општине али и у другим

насељима су последице локалног и транзитног саобраћаја чији велики интензитет изазива чињеница да преко општине пролазе државни путеви I и II реда па и државни пут I реда Београд-Загреб, као и близина граничних прелаза. Удружења грађана са територије ЛАГ ФГД, реализацијом пројеката доприносе унапређење заштите животне средине и природе, информисање и подизање свести о значају заштите, активне радионице и обуке из области унапређења животне средине ЛАГ подручја.

2. Анализе развојних потреба и потенцијала подручја

2.1. Анализа упитника и радионица

Имплементација ЛСРР почела је упознавањем око 80 представника локалне и републичке власти, јавних предузећа, приватног и невладиног сектора. Том приликом елекотронским путем (а услед пандемије COVID 19), председник УО ЛАГ ФГД је одржала уводну конференцију за медије како би све потенцијалне учеснике у процесу израде стратегије информисала о значају планирања, о инструментима развоја и могућностима њиховог коришћења, о процесу и методологији планирања локалног развоја и сл. Сва три сектора комплтног ЛАГ ФГД подручја су позвана да се укључе у рад на креирању стратегије развоја и да се укључе у рад неке од радних група. Формиране су радне групе сачињене од представника приватног, јавног, невладиног сектора који су стручњаци из конкретних области. Њихов рад био је организован кроз радионице које су одржаване у августу 2020.године.

Формиране су следеће радне групе:

Привреда, предузетништво и удружења грађана. Најозбиљнији проблеми ЛАГ подручја у овој области су: недовољан ниво инвестиција, недовољно промовисање потенцијала и ресурса општине, непостојање адекватне базе података о удружењима грађана, њиховој активности, неадекватан људски капитал, недостатак конкуренције, низак ниво продуктивности, неразвијена инфраструктура, висока незапосленост, сива економија, слаба ажурност у проналажењу потенцијалних инвеститиора, лош маркетинг, лоша сарадња између партнера, и сл. Предлози за унапређење ове области су: јасно дефинисање циљева и мера, формирање индустријске зоне, привлачење инвестиција, увођење нових система квалитета, побољшање извозних капацитета, презентација производа и услуга на домаћим сајмовима, појачати подршку предузетницима и пољопривредницима, повећати сарадњу између привреде и локалних општинских институција.

Агрокомплекс –Проблеми у овој области које су идентификовали чланови ове радне групе су: недовољна едукација пољопривредника, високе цене средстава за рад, застарела техника и технологија примарне и секундарне производње, недовољна искоришћеност природних ресурса, недостатак радне снаге, ниске откупне цене стоке, уситњеност поседа, неорганизована производња и сл. Предлози за решавање ових проблема су:едуковање пољопривредника, повезивање примарне производње са прерађивачима, стварање повољне климе за инвеститоре, уређење путне и каналске мреже, увођење планске производње, јачање конкурентности примарне пољопривредне производње, боље информисање о могућностима коришћења кредита, донација, премија, повећање субвенција од стране републичких и покрајинских институција, регресирање цене горива итд.

Инфраструктура – Највећи проблеми општине у овој области, према мишљењу чланова радне групе су транзитни саобраћај на регионалним и магистралним путевима, лоше стање путева, недовољан број паркинга, непостојање потпуне техничке регулације саобраћаја, бука и загађеност ваздуха, проблеми у снабдевању водом, депоније, непостојање канализационих мрежа. Комуналне услуге између 1-3, оцењене су са 2, услед недостатка јавне расвете, немогућности набавке локалних производа, лошег управљања отпадом, лошим путевима, непостојање постројења за пречишћавање воде, лоше одржавање јавних зелених површина, повећати број канти и контејнера за одлагање отпада око река, језера. Предлози за решавање ових проблема су: изградња обилазнице око Шида у циљу преусмеравања транзитног теретног саобраћаја, реконструкција локалних путних праваца, повећање површине намењене парковима, урадити гасификацију ЛАГ подручја, унапређење железнице, рекултивација депонија итд.

Туризам – Проблеми у области туризма везани су за недовољну финансијску подршку ове области,, слабу промоцију туристичких потенцијала општине, непостојање туристичке инспекције у општини, неадекватни смештајни капацитети, непостојање сарадње између туристичке организације и осталих важних установа и сл. Да би се превазишли ови проблеми потребно је финансијски и кадровски ојачати институције у области туризма, повећати сарадњу у области пољоп.произвођача и туриста, диверзификација пољ. производње, увести контролу заштићених делова природе, повећати ниво информисања домаће и стране јавности о туристичким понудама ЛАГ подручја, урадити јединствену базу података о смештајним капацитетима, унапредити сарадњу између свих релевантних актера и сл.

Људски ресурси, квалитет живота и положај младих Чланови ове радне групе су се усагласили око тога да су највећи проблеми општине у овој области следећи: висока незапосленост, школовање неодговарајућих кадрова, низак природни прираштај и старење становништва, одлив младих, непостојање ажурне базе података, недовољан број рекреационих садржаја и клубова за квалитетно провођење времена. Предлози ове групе за решавање проблема су: отварање нових радних места, усклађивање система образовања са потребама привреде, увођење нових профила потребних привреди, смањити одлазак стручног кадра, успостављање институционалне сарадње и комуникације ради прикупљања што прецизнијих статистичких података, активирање Канцеларија (Прилог + упитници + фотографије)

2.2. SWOT анализа

SWOT анализа је алатка којом су организовани, вредновани и класификовани подаци прикупљени у процесу израде ситуационе анализе. Она је урађена за све анализиране сегменте и кључни је алат за идентификацију компаративних предности ЛАГ подручја и пружа главне улазне податке за одређивање елемената развоја.

Ситуациона анализа врши се анализом тзв. „тврдих“, односно статистичких података, који се односе на фактографију и тзв.“меких“ података, односно ставова становништва о питањима од значаја за локалну заједницу. Тврди подаци прикупљани су из званичних статистичких публикација, као и из општинских база података, док су меки

подаци прикупљани током састанака радних група, најчешће применом анкетних упитника. Најбитније информације су организоване, вредноване и класификоване уз помоћ ***SWOT анализе (анализа снага, слабости, могућности и претњи).*** Сврха SWOT анализе је да истакне главне шансе и претње и да у исто време идентификује кључне аспекте способности ЛАГ подручја да обезбеди снаге и означи слабости у реаговању на промене у окружењу. Табела 13. SWOT анализа

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
➢ Изузетан географски положај ➢ Квалитетно пољопривредно земљиште погодно за различите гране пољопривреде ➢ Пољопривредни производи високе вредности и квалитета (вино, ракија, кулен, сир, мед итд.) ➢ Природни и културно-историјски потенцијали за развој различитих облика туризма ➢ Богатство река, језера и шума ➢ Близина граница ➢ Расположиви капацитети државног пољопривредног земљишта ➢ Релативно интензивна производња по начину коришћења земљишта, структури производње на ораницама и приносима ➢ Постојање задруга у пољопривредном сектору ➢ Развијеност прерађивачких капацитета ➢ Покривеност шумама и туристички потенцијал ➢ Електрифицирана пруга ➢ Повољан транзитни положај ➢ Феномен неколико уметника ➢ Верско наслеђе (разнолико и богато) ➢ Велики број винарија ➢ Велики број удружења грађана ➢ Бројне манифестације регионалног и локалног значаја ➢ Релативно очувана природа на простору националног парка Фрушка Гора ➢ Могућност развоја екскурзивног туризма (близина туристичких локалитета) ➢ Могућност стицања средњошколског образовања ➢ Могућност коришћења биодизела ➢ Ажурирање података о лицима у стању социјалне потребе ➢ Значајан број културно - уметничких организација ➢ Богато културно-историјско наслеђе	➢ Недовољно коришћење предности географског положаја ➢ Неизграђеност инфраструктуре (путна мрежа, канализациона мрежа, гасоводна мрежа) ➢ Лошији квалитет комуналних услуга (вода за пиће, комунални отпад) ➢ Негативан природни прираштај ➢ Неодговарајућа квалификациона структура радне снаге ➢ Неизграђеност обилазнице ➢ Неповољна повезаност граничних прелаза ➢ Загађеност водотока ➢ Слабо коришћење капацитета прерађивачке индустрије, која користи сировине пољопривредног порекла ➢ Недовољно предшколских установа јер су капацитети преко броја ➢ Слаба организованост на нивоу туристичких организација ➢ Слаба сарадња између јавног и приватног сектора ➢ Недовољно улагање у очување културних добара ➢ Недостатак истраживања туристичког ➢ тржиштаНизак степен развијености туристичке понуде и производа ➢ Недостатак смештајних капацитета (хотел, мотел...) ➢ Незапосленост ➢ Недостатак маркетинга и промоције заштићених нематеријслних добара ➢ Недостатак промоције локалних производа ➢ Недовољна образованост пољопривредних произвођача ➢ Одлив становништва ➢ Зарада испод републичког просека ➢ Висок удео старих лица без средстава за живот и без породичног старања ➢ Неусклађеност профила средњих школа са потребама локалних заједница и инвеститора

➢ Значајан број спортских клубова, удружења, организација ➢ Коришћење средстава IPA фондова – прекогранична сарадња са Босном и Херцеговином и Хрватском (реализација пројеката од изузетног значаја)	➢ Мала заинтересованост омладине за спортске активности ➢ Недостатак финансијских средстава
МОГУЋНОСТИ ➢ Међународне саобраћајне комуникације ➢ Развој прекограничне сарадње ➢ Реализација пројекта (гранични прелаз Јамена-Рачиновци) ➢ Валоризовање природних ресурса и потенцијала ➢ Репродукционо повезивање примарне пољопривредне производње и прерађивачке индустрије ➢ Бројни национални, покрајински и програми ЕУ, као и мере економске политике усмерене на подстицање развоја предузетништва ➢ Развој прерађивачке индустрије ➢ Побољшање међуопштинске и регионалне сарадње ➢ Коришћење IPA фондова ➢ Интеграција производње, прераде и пласмана кроз задругарство и кластере ➢ Побољшање квалитета производа ➢ Развој органске и еколошке производње ➢ Промоција локалних производа на сајмовима ➢ Развој еко производње ➢ Унапређење заштите животне средине	ПРЕТЊЕ ➢ Јак гравитациони утицај суседних општина (Сремске Митровице, Новог Сада и Београда) ➢ Изостанак подршке државе периферно лоцираним, популационо малим и саобраћајно лоше повезаним насељима ➢ Додатно заостајање знања и вештина људских ресурса ➢ Негативни општи економски трендови ➢ Одлив кадрова ➢ Светска економска криза(пандемија) може да доведе до застоја у реализацији започетих пројеката ➢ Недостатак сопствених инвестиционих средстава за развој ➢ Недовољна помоћ државе развоју пољопривреде ➢ Недостатак квалитетних извора средстава за развој и функционисање пољопривреде ➢ Одлазак младих ➢ Због веома лоше посећености, „угасиће“ се културна дешавања, или поједини сегменти у оквиру њих ➢ Због мале заинтересованости омладине, „угасиће“ се неки спортски клубови удружења

Рурално подручје ЛАГ ФГД је утемељено на културно-историјској и природној баштини, високо квалитетним гастрономским производима, али је потребно улагање у образовање локалног становништва и пољопривредних произвођала, подстицање младих особа на самозапошљавање и отварање етно кућа, салаша, ресторана домаће хране, еко производа, удруживање са другим пољ.произвођачима и увођење производа са ознаком квалитета. Улагање је потребно и у наводњавање, атарске путеве, канализациону мрежу и комплетну инфраструктуру, јер само јаком и квалитетном инфраструктуром и све делатности друштвеног живота се могу лакше и квалитетније развијати и подстицати.

Одржив развој треба да омогући максимизирање благостања људи и обезбеђење солидне економске, друштвене и природне основе, како за садашњу, тако и за будуће генерације. Критични елементи одрживог развоја су: развој диверсификоване и флексибилне економске базе, побољшање квалитета друштвеног живота, побољшање квалитета природне околине и обезбеђење доброг управљања.

ЛАГ ФГД располаже значајним природним потенцијалима за развој туризма. Према просторном плану Републике Србије ЛАГ припада туристичкој регији Фрушка гора у оквиру северне туристичке зоне, са основним туристичким активностима као што су: летња рекреација, излетнички туризам, наутички туризам, еколошки туризам, споменички туризам, рурални, културни и туризам специјалних интересовања (лов и риболов, пешачење, активности у природи, винске туре, верски туризам и сл.). И поред добрих водних ресурса ЛАГ подручја, њихов степен искоришћености је изузетно мали. Један од најзначајнијих разлога за њихово минимално коришћење лежи у економским условима за њихову експлоатацију. Стимулативне мере, које би побољшале инвестирање у рурална подручја биле би: ослобађање или смањење доприноса за запошљавање у руралним срединама, повољнија пореска и кредитна политка, финансијски подстицаји развоја агробизниса од стране државе, републике и локалне самоуправе. Унапређење туристичких понуда, утемељних на свим предностима и снагама ЛАГ подручја и квалитет живота у руралним подручјима ће се побољшати, олакшати и постати одржив, конкурентан ако се заједничким деловањима и пројектима унапреде све делатности руралног развоја. Туризам је традиционална грана ЛАГ-а, коју одликује велики потенцијали подручја. Развој ЛАГ подручја у области занатске прераде пољопривредних производа (већа сељачка газдинства требала би кроз развој предузетништа да повећају степен финализације сопствених производа (зимница, сушени производи, сувенири, угоститељство).

Развој пољопривредних газдинстава и индивидуалних пољопривредних произвођача требало би да буде кооперативан и конвергентан са прехрамбеном индустријом, еколошком производњом и развојем туризма. Интеграција производње, прераде и пласмана кроз удружовање, усавршавање и развој ситним произвођачима обезбеђује повећање ефиксности у домену производње, прераде и наступа на тржишту. За развој је неопходна помоћ и локалних самоуправа, кроз пореску и фискалну политику. На тај начин ће се кроз повећани обим коришћења капацитета прераде повећати ефикасност (кроз ниже трошкове по јединици производа), а кроз повећање укупног обима производње и ефективност. Позитивни ефекти манифестоваће се и у развоју примарне пољопривредне производње и већем запошљавању. Са циљем диверзификације туристичке понуде, ЛАГ има комапартивне предности и богату културно-историјску, материјалну и нематеријалну баштину са великим бројем потенцијалних подручја, локалне производње, квалитетних локалних производа (вино, ракија, сир, кулен, мед, домаћи пекмез, колачи и други производи). Реализацијом пројеката из области пољопривреде и туризма, допринеће се повећању броја запослених пре свега омладине, а и осетљивих група становништва, као и подстицању самозапошљавања у области руралног туризма и промоције пољопривредних, прехрамбених производа. Простор ЛАГ ФГД ће подстакнути заштиту животне средине кроз одрживе пројекте који имају позитиван утицај на околину, подизање нивоа свести деце, омладине, одраслих грађана о значају здраве животне средине и еколошки чисте заједнице. ЛАГ ће информисати и анимирати све локалне учеснике подручја како би за потребе изградње инфраструктуре реализовали пројекте употребом природних и еколошких материјала, повећали свест, пренели знања, вештине, методе и технологије, које ће очувати општу околину и унапредити заштиту животне средине.

3. Опис Локалне стратегије руралног развоја (визија, циљеви, приоритети)

Визија развоја ЛАГ-а ФГД заснива се на резултатима основне анализе, SWOT анализе, као и развојних трендова и нових иновативних идеја подручја. Улога ЛСРР, чија су начела полазна тачка за осмишљавање визије и мисије су:

- Повећање конкурентности пољопривредних произвођача и газдинстава
- Унапређење агротуризма на бази локалних и антропогених ресурса уз еколошки одржив рурални развој
- Развој људских ресурса и унапређење капацитета, сарадње и умрежавања
- Очување културне баштине и подизање свести подручја

Визија: Рационалном и ефикасном употребом природних, друштвених и културно-историјских потенцијала афирмисати на иновативан начин пољопривреду и туризам као основне гране руралног развоја, уз перманетно унапређење људских капацитета, умрежавање и повећање квалитета животне средине локалне заједнице и становништва.

Мисија: До краја 2023.године, ЛАГ ФГД ће на подручју партнерства, користећи све природне и друштвене потенцијале, традицију, културу и историју подручја, са производњом, продајом и пласманом домаћих органских производа, као и унапређење туристичких понуда и руралног туризма, омогућити запошљавање локалног становништва, кроз сарадњу институција на свим нивоима, како би постало подручје са квалитетним животним предусловима за останак, рад и развој на том подручју.

Мерама и активностима за постизање визије и мисије, допринеће се постизању општих циљева имплементације LEADER програма, иновативности а то су:

- Промовисање идентитета, креативности, иновација и партнерства између цивилног, јавног и приватног сектора у области руралног туризма;
- Диверзификација пољопривредних производа са повећањем додатне вредности пољоп.производа;
- Подршка развоју непољопривредних делатности у руралним подручјима;
- Улагање у покретање иницијативе, побољшање или проширење локалних услуга, комуналних и инфраструктурних пројеката корисних за рурално становништво, укључујући слободно време и културу;
- Спровођење ЛАГ активности, промоција, партнерство и усавршавање.

Општи циљеви се остварују преко специфичних циљева, а то су:

- Развој идентитета ЛАГ подручја јачањем одрживог и конкурентског подручја;
- Унапређење квалитета живота;
- Имплементација CLLD приступа у развоју руралних подручја ;

Социо-економска анализа, SWOT анализа и упитници којима су исказане приоритетне потребе локалних становника руралних средина ЛАГ подручја показале су да су кључна подручја улагања базирана на потенцијалима и стратешким снагама – пољопривреди, руралном туризму и унапређењу заштите животне средине. Одабир

приоритетних пројеката и циљева је резултат потреба заједница, њених предности и квалитета, као и ослањање на квалитет живота локалног становништва.

Слика СМАРТ метода

Стратешки циљеви ЛАГ подручја су тако постављени да у потпуности задовољавају све критеријуме СМАРТ методе (специфични, мерљиви, оствариви, реални и временски ограничени). Подељени су у три приоритетне теме:

1. ПОЉОПРИВРЕДА, ПРИВРЕДА И ПРЕДУЗЕТНИШТВО

ЦИЉ 1.1. Модернизација и улагање у пољопривредну производњу уз јачање привреде и предузетништва

ЦИЉ 1.2. Повећање прихода од пољопривредне производње уз додату вредност производа

ЦИЉ 1.3. Заштита и помоћ у развоју производње

ЦИЉ 1.4. Припрема и спровођење активности сарадње ЛАГ-а

2. ТУРИЗАМ И ЕКОЛОГИЈА

ЦИЉ 2.1.Развој и јачање руралног туризма и осталих видова туризма / туристичка инфраструктура / унапређење капацитета туристичких производа

ЦИЉ 2.2. Уређење и одржавање ресурса руралног развоја са промоцијом ЛАГ подручја

ЦИЉ 2.3. Еколошки одржив рурални развој и заштита животне средине

ЦИЉ 2.4. Заштита природне, културне баштине уз неговање верских, историјских и културних традиција руралног становништва

ЦИЉ 2.5. Рационално коришћење обновљивих извора енергије

3. ИНФРАСТРУКТУРА У Ф-ЈИ ЈАЧАЊА РУРАЛНОГ ПОДРУЧЈА

ЦИЉ 3.1. Развој кључних комуналних инфраструктурних система

ЦИЉ 3.2. Подизање квалитета и доступности услуга у области друштвених делатности (здравствена и социјална заштита,образовање, култура, спорт, млади)

3.1. Опис интегрисаног и иновативног карактера и хијерархије циљева са индикаторима резултата

У планирању активности за постизање визије ЛСРР ЛАГ ФГД се водило принципима и начелима LEADER програма, односно CLLD за преиод 2014-2020.г, који је усмерен на иновације, постизање резултата који доносе реалне и видљиве резултате. Начела којима се планира реализација усмерена је на развој усклађен са потребама, снагама и предностима ЛАГ подручја, према стварно исказаним потребама локалног становништва приступом одоздо према горе. Током израде тема, циљева и приоритета ЛСРР, посебно се посвећује пажња на јачање јавно-приватног партнерства ЛАГ-ова као носиоцима тих подручја у дефинисању интегрисаног, иновативног и мултисекторског приступа локалном развоју, сарадњи, партнерству и умрежавању, као и преносу знања, идеја и примера добре праксе.

Циљевима LEADER програма, за период 2014-2020.године, постићи ће се:

- ✓ Промовисање руралног развоја путем ЛАГ-ова и партнерстава;
- ✓ Унапређење и промовисање политике руралног развоја;
- ✓ Подизање свести о приступу одоздо-нагоре и значају ЛСРР;
- ✓ Повећање свести локалног становништва;
- ✓ Побољшање квалитета живота грађана малих локалних заједница;
- ✓ Стварање нових видова запошљавања и опште користи и добробити;
- ✓ Диверзификација пољопривредне активности итд.

Концепт иновативности ЛАГ подручја имплементацијом стратегије руралног развоја се огледа у решавању локалних развојних приоритета:

1. Удруживање подручја више јединица локалних самоуправа у циљу остваривања заједничких развојних потреба,

2. Заједничко доношење одлука сва три сектора: јавног, цивилног и приватног сектора

3. Стварање заједничког стратешког документа који обухвата подручја од интереса подручја са сличним развојем и потребама;

4. Увођење иновативних приступа у циљева и мера развоја као што су: обновљиви извори енергије, усклађивање производних процеса у складу с ЕУ, еко-производња

5. Пренос знања, умрежавање и јачање капацитета ЛАГ подручја

6. Подршка и искоришћавање сопствених ресурса базираних на географском положају ЛАГ подручја

Пример иновативности:

Повећање конкурентности пољопривредних газдинстава

Активности

едукација становништва о производњи локалних производа

укључивање локалног становништва у циљу повећања прихода и унапређење квалитета живота становништва

унапређење туристичке понуде подручја

иновативности

унапређење постојећих и развој нових производа и услуга
умрежавање и сарадња кроз јединствени продајно-промотивни портал
Унапређење знања и способности жена и младих у руралним срединама за покретање предузетничких иницијатива

3.2. Усклађеност са релевантним националним стратегијама и програмима

Осмишљавање стратешких развојних приоритета ЛАГ ФГД, водило се првенствено према усклађености са приоритетима Националне стратегије пољопривреде и руралног развоја 2014-2024., Националним програмом руралног развоја 2018-2020., као и ИПАРД 2, Програмом 2014-2020. ЛСРР ФГД у табели 14 приказује усаглашеност националних стратегија и програма:

Стратегија	***Националне стратегије и програми*** ***Приоритети и циљеви***	***ЛСРР ФГД*** ***Приоритети и циљеви***
Национална стратегија пољопривреде и руралног развоја 2014-2024[7]	-раст производње и стабилности дохотка произвођача -раст конкурентности уз прилагођавање домаћем и страном тржишту -унапређење система трансфера знања и развој људских потенцијала -очување културне и природне баштине -унапређење квалитете живота у руралним подручјима и смањење сиромаштва диверзификацијом руралне економије и јачањем социјалне структуре -одрживо управљање ресурсима и заштита животне средине -унапређење институционалног оквира развоја пољопривреде и руралних средина	- повећање прихода пољ.произвођача за 10% - унапређење културне и природне баштине њеним очувањем - унапређење заштите животне средине за 5% - повећање броја обучених пољопривредника и младих људи за 10%

[7] Извор: https://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2014/85/1/reg

Национални програм руралног развоја 2018-2020[8]	- унапређење конкурентности у сектору пољопривредне производње и прераде пољопривредних производа - очување и унапређење животне средине и природних ресурса - диверсификација дохотка и унапређење квалитета живота у руралним подручјима - унапређење економских активности на селу кроз подршку непољопривредним активностима - унапређење економских активности на селу кроз подршку за инвестиције у смислу додавања вредности кроз прераду пољопривредних производа на газдинству - подршка младима у руралним подручјима - унапређење система креирања и преноса знања - пружање савета и информација пољопривредним произвођачима, удружењима, задругама, и другим правним лицима у пољопривреди	- повећање броја ноћења домаћих и страних туриста за 10% - побољшање квалитета живота становника руралних подручја - унапређење рада удружења, задруга и произвођача за 10% - унапређење квалитета туристичке понуде - унапређење и подршка у додавању додате вредности промовисањем ЛАГ подручја за 10% - повећање броја обучених пољопривредника и младих људи за 10%
ИПАРД 2, Програм 2014-2020[9]	-унапређење прераде и маркетинг пољоп.производа -органска производња -спровођење локалних стратегија (ЛЕАДЕР) приступ -диверзификација пољопр.газдинстава и развој пословања -техничка помоћ (обука,семинари и радионице за пољопривреднике)	- унапређење органске производње кроз подршку - повећање броја обучених пољопривредника за 10% на нивоу ЛАГ подручја

Према ИПАРД-у 2, Подручја са отежаним условима рада у пољопривреди одређена су Правилником о одређивању подручја са отежаним условима рада у пољопривреди ("Службени гласник РС", број 39/16), за период од три године. Статус подручја са отежаним условима рада у пољопривреди имају нажалост сва насељена места ЛАГ Фрушка гора-Дунав (табела 1). Релевантност стратегија се огледа кроз развојне циљеве и приоритете стратегија и планова на државном, покрајинском и локалном нивоу кроз имплементацију ЛСРР од самог почетка израде. Повезанос са циљевима се огледала и у фази SWOT анализе кроз све предности и шансе ЛАГ подручја. ЛСРР је усклађена са Стратегијом развоја туризма Републике Србије за период 2016-2025.године, Стратегијом за подршку развоја малих и средњих предузећа, предузетништва и конкурентности за период 2015-2020.године, Националном стратегијом за младе 2015-2025.године, као и локалним стратегијама: Стратешки план развоја општине Шид 2016-2021.године, Стратегија одрживог развоја

[8] Извор: http://agroservis.rs/natsionalni-program-ruralnog-razvo-od-2018-do-2020-godine
[9] Извор: https://ipard.co.rs/images/dokumenta/srbija-ipard-2-program.pdf

општине Беочин 2013-2022.године, Стратегија одрживог развоја општине Бачка Паланка 2014-2020.године итд.

3.3. Опис критеријума и поступак за избор приоритетних пројеката

Управни одбор је орган одговоран за стратешко управљање имплементацијом ЛСРР и активностима, односно координацију рада ЛАГ ФГД. Скупштина бира и разрешава чланове Управног одбора. Управни одбор за свој рад одговара Скупштини. Чланови Управног одбора имају једнака права, дужности и одговорности за рад Управног одбора, осим у случају почасних чланова који могу бити чланови Управног одбора, али немају право гласа. Чланови Управног одбора могу равноправно бити бирани било да су чланови ЛАГ ФГД (физичка лица) или чланице ЛАГ ФГД (правна лица) које у Управном одбору заступа њихов представник. Управни одбор броји 9 чланова и чине га по 3 представника из сваке јединице локалне самоуправе.

Представници сваке јединице локалне самоуправе из сва три сектора (јавног, приватног и цивилног) који су чланови/чланице ЛАГ ФГД могу да, у својству овлашћених предлагача, предлажу до три своја представника у Управни одбор и да траже њихову замену, с тим да је сваки сектор заступљен по могућности са по једним представником. Поступак одабира пројеката се спроводи на ЛАГ подручју кроз следеће фазе:

1. фаза- административна контрола пројекта

2. фаза – оцењивање пројеката

3. фаза – одабир пројеката од стране УО ЛАГ-а

4. фаза – приговори на одлуке ЛАГ-а

Прве две фазе се реализују у канцеларији ЛАГ-а, на тај начин да ЛАГ менаџер и други сарадници ЛАГ-а (секретар, координатор, техничко особље), врше административни пријем предлога пројеката, према посебном Акту који ће донети УО. Начин подношења пројектних предлога ће бити јавно назначен у Јавним позивима и конкурсима ЛАГ-а.

Након завођења пројеката, спроводи се административна контрола у поступку избора пројеката за имплементацију ЛСРР. ЛАГ менаџер и чланови тима могу затражити додатну документацију од стране подносиоца пријаве пројекта. Циљ прве фазе је провера: комплетност предлога, прихватљивост подносиоца пројекта и основних услова прихватљивости пројекта. Након административне провере Комисија за одабир приоритетних пројеката као орган ЛАГ-а,односно партнерства за територијални рурални развој, основан Статутом врши избор приоритетних пројеката којима се остварују циљеви Локалне Стратегије руралног развоја, а за који ће бити поднет захтев за одобравање права на подстицаје за спровођење Локалне Стратегије руралног развоја. Комисија за одабир приоритетних пројеката има Председника и два члана,које бира Скупштина ЛАГ-а, из редова чланства Скупштине, као и представнике струке из одређених области , на предлог Управног одбора а на период од четири године. Након оцењивања пројектних предлога од стране Комисије, врши се рангирање кроз број бодова које је Комисија доделила према критеријумима у прилогу табеле. Попис пројеката који ће бити одабрани се објављује на

интернет страници ЛАГ-а, након утврђивања ранг листе одабраних пројеката. После завршетка конкурса/јавних прозива, комплетна документација подносилаца пројеката, као и све одлуке Комисије и УО, се достављају надлежним институцијама које су расписале пројектне позиве и конкурсе. На Одлуке Комисије, подносиоци имају право приговора телу надлежном за приговоре. Усвајањем приговора од стране тела ЛАГ-а надлежног за приговоре, пројекат се враћа на поновно одлучивање УО, али одлука тела надлежног за приговоре, ни на који начин, не може бити промењена од стране УО ЛАГ-а. ЛАГ, као удружење грађана, даје препоруке својим члановима и другим удружењима грађана са подручја ЛАГ-а за све актуелне конкурсе и позиве расписане у оквиру ИПАРД програма, програма републичких, покрајинских и локалних институција. Комисија за евалуацију пројеката – Чланови Комисије се могу бирати из редова чланства ЛАГ-а, укључујући и Председника УО, секретара и друге чланове. Њихова експертиза би требало да одражава области приоритетнох развоја, за коју ће се и подносити предлози пројеката. ЛАГ може одлучити и да укључи техничке експерте.

Табела 15. Критеријуми бодовања пројеката

Број	Назив критеријума	Бодови
1	**Усклађеност предлога пројекта са Националном стратегијом пољопривреде и руралног развоја 2014-2024, као и са ЛСРР ЛАГ-а 2020-2023**	**Max 20**
	Пројекат је у складу са Националном стратегијом пољопривреде и руралног развоја 2014-2024, као и са ЛСРР ЛАГ-а 2020-2023	20
2	**Допринос запошљавању**	**Max 15**
	Отварање минимално једног радног места	15
3	**Развој услуга за различите циљне групе**	**Max 10**
	Развијени додатни садржаји намењен је деци или старијој популацији	5
	Развијени додатни садржај намењен је локалном становништву и туристима	5
4	**Општи квалитет пријаве**	**Max 30**
	Прелог пријаве јасан и изводљив	5
	Активности буџета реално приказане и оправдане	5
	Партнерство подносиоца предлога пројекта	5
	Искуство у реализацији пројеката	5
	Суфинансирање пројеката	5
	Одрживост пројекта	5
5	**Заштита животне средине, обновњиви извори енергије и еко производња**	**Max 15**

	Улагање доприноси заштити животне средине	5
	Коришћење обновљивих извора енергије	5
	Прелаз на еко производњу или постојећи	5
6	**Иновативност**	**Max 10**
	Кроз улагање се развијају нови садржаји/производи/услуге	10
УКУПНО		**100**
ПРАГ ПРОЛАЗНОСТИ		**50**

4. Укљученост свих заинтересованих страна и шире друштвене заједнице у припрему ЛСРР

4.1./4.2. Опис партнерства ЛАГ-а / LEADER приступ

Поступак укључивања свих заинтересованих страна и шире заједнице у изради ЛСРР обухвата циљне кориснике и становнике подручја ЛАГ-а, истраживање њихових ставова и мишљења о постојећем стању и будућности живота на подручју, као и о разлозима таквом стању, те снагама које живот, али и пословање чини атрактивнијим и квалитетнијим. Учесници су у израду ЛСРР били укључени кроз организацију следећих активности: уводна конференција ЛАГ подручја, радионице за израду ЛРС,радионица за израду SWOT анализе,прикупљање пројектних идеја, телефонско анкетирање,индивидуалне консултације,информисање јавности путем друштвених мрежа, медија и других видова информисања, саветовање са заинтересованом јавношћу итд. У прилозима се налазе материјали са састанака, радионица, фотографије на ЦД-у и сл.

Локална акциона група је подручје које чине три фрушкогорске општине: Шид(без Бингуле и Кукујеваца), Беочин и Бачка Паланка (МЗ Нештин и Визић). Удружење је основано у августу 2015. године са циљем подстицања руралног развоја на територији која чини јединствену привредну, социјалну и историјску целину. Припремни процес формирања ЛАГ је почео у новембру 2014. окупљањем неформалне радне групе која је приступом „одоздо ка горе“ уз организовање више међуопштинских састанака и инфо дана на којима је укупно учествовало више од 140 особа поставила темељ будућем партнерству. *На оснивачкој скупштини У Шиду 27. јуна 2015. су формирана управљачка тела ЛАГ ФГД: УО са 12 чланова из сваке општине по 3 (мушкарци 60%, жене 40%), са укључена сва три сектора: приватни 40%, јавни 34% и цивилни 26%) и НО са 4 члана (из сваке општине по 1).* На Скупштини је донесен и Статут ЛАГ . Од периода оснивања ЛАГ општина Сремски Карловци је била члан партнерства, међутим доношењем Правилника о подстицајима за подршку програмима који се односе на примену и спровођење локалних стратегија руралног развоја – „Службени гласник РС“ број 3/19 од 18. јануара 2019. који дефинише да је“ подручје Партнерства кохерентно, јасно дефинисано у географском смислу континуирано подручје“, Скупштгина је на својој седници 08. јуна 2019. године донела одлуку о престанку

чланства члановима из општине Сремски Карловци због усаглашавања са Правилником. Такође су оформљена и два нова тела: Група за планирање приоритетних пројеката (3 члана, по један представник сваке општине) и Комисија за одабир приоритетних пројеката (3 члана, по један представник сваке општине). Након реорганизације Скупштина ЛАГ ФГД броји 27 чланова (приватни сектор 9/33,3%, јавни сектор 9/33,3% и цивилни сектор 9/33,3%). УО има 9 чланова (приватни сектор 4/44,4%, јавни сектор 2/22,2% и цивилни сектор 3/33,3%). Од тога је мушкараца 55,5% а жена 44,4%, млађих од 30 година је 22,2% (жене).

Сектор	Број чланова	Укупан број чланова у %
Приватни	9	33,3%
Јавни	9	33,3%
Цивилни	9	33,3%

Од свог оснивања до почетка рада на ЛСРР ЛАГ је радио на оснаживању ЛАГ територије и својих капацитета кроз организовање 2 LEADER конференције са учешћем ЛАГ-ова из региона и ЕУ као и представницима МИНПОЉ-а где су покренути први кораци ка изради будуће Стратегије руралног развоја и размењена искуства са ЛАГ-овима из ЕУ, 2 манифестације Рурални глас са циљем упознавања и умрежавања домаћих и страних ЛАГ-ова као и стварање критичне масе локалних ресурса и знања за учешће у реализацији ИПАРД 2 програма. Уз то су чланови ЛАГ-а присуствовали раду више радионица и организовали студијска путовања, како у земљи тако и у земљама чланицама ЕУ (Република Чешка, Словенија, Хрватска) са циљем стицања знања и размене искустава неопходним за квалитетан рад, као и остварили контакте са више ЛАГ-ова из земаља региона и ЕУ који су били у посети ЛАГ са циљем остваривања прекограничне сарадње у будућности (лагови и развојне агенције из Грчке, Хрватске, Словеније и Републике Чешке где су потписани Протоколи о сарадњи). ЛАГ је на овај начин развио и оснажио своје капацитете који су спремни за израду и имплементацију ЛСРР на квалитетан начин укључујући све актере са своје територије у циљу постизања што бољих резултата у развитку и просперитету свог ЛАГ подручја. Такође се радило на промоцији ЛАГ подручја кроз средства информисања и путем интернета.

Од самог оснивања ЛАГ има web страницу https://lagfgd.org/ која редовно информише о свим активностима ЛАГ-а као и позива све актере ЛАГ подручја да се придруже. Уз организовање Конфернција и радионица редовно су били присутни средства информисања, тако да је шира јавност била упозната са радом ЛАГ-а. Након почетка рада на ЛСРР чланови ЛАГ-а су и даље присутни у медијима где јавност упознају са корацима који подузети при изради ЛСРР. Кроз рад радних група, равномерним укључивањем приватног, јавног и цивилног сектора у израду ЛСРР посебно је појачана сарадња међу секторима који су кључни за унапређење и развој заједнице. На тај начин је осигуран потребан легитимни значај на начин где су локални актери укључени у доношење важних одлука кроз стратешки документ и његове смернице које одређују рурални развој на начин који ће најбоље одговарати потребама становништва ЛАГ територије. За време периода израде ЛСРР урађена је нализа ЛАГ подручја где су прикупљени и обрађени доступни подаци о географским и демографским карактеристикама, привредним и

инфраструктуралним делатностима кроз организовање радионица на којима се становништво ЛАГ подручја могло поближе упознати са важношћу доношења ЛСРР кроз широку размену мишљења о проблемима развоја ЛАГ територије.

У процесу израде ЛСРР на подручју ЛАГ одржано је више припремних састанака и неколико консултација у току 2019. године. Састанци УО и НО су почев од јануара 2019.године до сада се састајали једном месечно, са око 10-ак људи, тј 120 људи укупно. У августу 2019. године одржана је Скупштина где су извршене потребне промене ради усклађивања са Правилником, у свим активностима скупштине и одбора је током целе године је учествовало око 100 људи. Почетком 2020. године рад на ЛСРР је пребачен на онлине састанке због епидемиолошке ситуације , међутим ипак су се поједине радионице одржале (састанци, радионице, LEADER радионице, SWOT радионице као и радионице израде индикативне листе приоритетних пројеката). Почев од марта 2020.године, ЛАГ је организовао састанке са јавним,приватним и цивилним сектором, са локалном самоуправом и свим релевантним институцијама обавештавајући их о свим фазама које ће ЛАГ проћи у изради Стратегије. Послати су и електронски позиви за активно учешће и допринос свих заинтересованих грађана. Радионице, SWOT анализе, ЛЕАДЕР састанци, месечни састанци са менаџером и пројектним тимом, укупно су обухватиле преко 200 лица. За SWOT радионице је анкетирано онлине и путем упитника преко 80 лица из приватног, цивилног и јавног сектора. Сва три региона су била подједнако заступљена, као и медији који су пратили све активности имплементације Стратегије, од почетка до краја. Видео прилози су емитовани на локалним телевизијама, као и на друштвеним страницама. Сви модели за укључивање заинтересованих страна су испоштовани и коришћени, у складу са Водичем Мин.пољопривреде. Локалне самоуправе су дале своје просторије и сале за одржавање појединих састанака.

LEADER приступ је ослоњен на људе, њихове способности и знање да утврде шта је најефикасније за њихову околину, културу, радне навике и вештине, а уз помоћ и подршку релевантних институција, а ослањајући се на темељима заједничке сарадње јавног, приватног и цивилног сектора ЛАГ подручја. LEADER приступ је од почетка оснивања ЛАГ подручја редовно одржаван за све учеснике, почев од априла 2015.године у Врднику. Конференцији су присуствовали учесници општина Шид, Бачка Паланка, Ириг, Беочин и Сремски Карловци који су кроз два дана радионица утврдили главне проблеме који коче развој региона, анализирали могуће узроке проблема, израдили листу развојних шанси, анализирали и оценили предности, мане и коначно усвојили листу развојних шанси Лаг подручја. Пре саме конференције одржано је 5 инфо дана у свим поменутим општинама где су учесници добили прву информацију о тада једном за Србију новом развојном механизму (LEADER приступу). Резултати рада конференције су следећи: пружен увид у основни механизам LEADER, односно CLLD развојни приступ, створен је тимски дух будуће Локалне акционе групе кроз окупљање учесника из пет фрушкогорских општина (Беочин, Шид, Сремски Карловци, Ириг и Бачка Паланка) и могућност да се међусобно упознају кроз рад, учесници су кроз заједнички рад и у духу разумевања разменили своја мишљења и ставове на заједничке теме у области руралног развоја, представљен је нов формат рада на анализи проблема и развојних шанси у фрушкогорско-дунавском региону, подстакнути су

и активирани учесници да кроз даље активности учествују у формирању ЛАГ ФГД до коначног укључивања у рад кроз чланство у партнерству. У новембру 2015.године, одржана је LEADER 2 конференција, у организацији ЛАГ Фрушка гора-Дунав, са преко 60 учесника из Србије, Републике Хрватске и БиХ.Резултати рада конфернције су следећи: Потписани су Протоколи о сарадњи са ЛАГ Барања из Р. Хрватске, РРА Срем и повеља о придруженом чланству са ЈП „Национални парк Фрушка гора“, панел дискудију су водили представници Министарства пољопривреде, водопривреде и шумарства, и Европског одбора за социјални и економски развој. У дискусији су добијене информације о акредитацији Републике Србије у спровођењу ИПАРД 2 програма, као и о чешким искуствима у реализацији LEADER-а.Рад кроз радионице као припремни корак ка изради ЛСРР ЛАГ територије, а дискусија након радионица претходног дана уз искуства колега из Хрватске о почетним корацима ка изради ЛСРР. Радионица IPARD II мера за LEADER приступ, током октобра 2018.године, одржана у организацији пројекта „Подршка за коришћење IPARD фондова“ у сарадњи са Министарством пољопривреде, шумарства и водопривреде. Радионицу води LEADER експерт Галина Карамочева. Радионици су присуствовала два потенцијална ЛАГ-а из Републике Србије, Чланови Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде сектора за рурални развој и чланови радне групе за LEADER меру. Резултати радионице су следећи:Учесници су упознати са LEADER приступом и IPARD програмима уз конкретно представљање проблема и тражење најбољег одговора, упознавање са прихватљивим активностима и трошковима при изради ЛСРР, као и критеријумом за евалуацију, упознавање са процедурама за имплементацију и мониторинг LEADER мере кроз питања и одговоре, формирање партнерства општина Шид и Беочин, као и насеља Нештин и Визић. Током имплементације ЛСРР, ЛАГ је организовао укупно 6 радионица за LEADER приступом у свим локалним самоуправама приближавајући активности и циљеве јавном, цивилном и приватном сектору чиме је приступ одоздо-нагоре у потпуности примењен разматрајући све локалне потребе и приоритете, у свим фазама имплементације ЛСРР.

Средства за рад ЛАГ ФГД прикупљаће се од: доприноса чланства (чланарине), наменских националних и ЕУ фондова, донаторских средстава, обезбеђених грантова и других извора у складу са законом. Висину, начин и рокове плаћања чланарине утврђује Управни одбор ЛАГ ФГД.

Становништво ЛАГ подручја се претежно бави пољопривредом, ловом и шумарством, прерађивачком индустријом, производним и услужним делатностима.

Акциони план спровођења ЛСРР - Индикативна листа приоритетних пројеката

Р.бр.	Приоритет	Циљ	Назив пројекта	Време реализације	Потенцијални корисници подршке	Извори финансирања	Вредност пројекта
1.1.	Пољопривреда, привреда и предузетништво	Модернизација и улагање у пољопривредну производњу уз јачање привреде и предузетништва	**Подршка за развој**	12 месеци	Привредници, предузетници, пољопривр. и индивидуални произвођачи, незапослена лица се евиденције НСЗ	ИПАРД, републ.покра.органи, јлс, грант шеме, амбасаде итд.	2.000.000,00
1.2.		Повећање конкурентности и прихода од пољопривредне производње уз додату вредност производа	**Купуј с прага, купуј домаће**	12 месеци	Пољопривредни и индивиду. произвођачи,млади произвођачи,удружења грађана,женско предузетништво,осетљиве категорије становништва.	ИПАРД, републ.покра.органи, јлс, грант шеме, амбасаде итд.	2.000.000,00
1.3.		Заштита и помоћ у развоју производње	**Савремена производња у еко условима**	6 месеци	Становништво ЛАГ подручја, пољоп.газдинства, сви пољопривредници	ИПАРД, републ.покра.органи, јлс, грант шеме, амбасаде итд.	1.800.000,00
1.4.		Припрема и спровођење активности сарадње ЛАГ-а	**Знање је моћ**	12 месеци	Становништво ЛАГ подручја, ЛАГ особље, чланови, млади	ИПАРД, грант шеме, амбасаде итд.	1.000.000,00
2.1.	Туризам и екологија	Развој и јачање руралног туризма и осталих видова туризма / туристичка инфраструктура / унапређење капацитета туристичких производа	**Манастирска авантура**	12 месеци	Домаћи и страни туристи, становништво ЛАГ подручја, основне и средње школе, власници смештајних капацитета, туристичке организације	ИПАРД, републ.покра.органи, јлс, грант шеме, амбасаде итд.	1.800.000,00
2.2.		Уређење и одржавање ресурса руралног развоја	**Ресурси за рурал**	6 месеци	Становништво ЛАГ подручја, домаћи и	ИПАРД, републ.покра.органи,	1.000.000,00

		са промоцијом ЛАГ подручја			страни туристи, то, удружења грађана	јлс, грант шеме, амбасаде итд.	
2.3.		Еколошки одржив рурални развој и заштита животне средине	**Планети помажи у рециклажи**	6 месеци	Становништво ЛАГ подручја, млади пољопривредници, основне и средње школе итд, привреда, комунална предузећа.	ИПАРД, републ.покра.органи, јлс, грант шеме, амбасаде итд.	600.000,00
2.4.		Заштита природне, културне баштине уз неговање верских, историјских и културних традиција руралног становништва	**Сачувајмо прошлост и закорачимо у будућност**	6 месеци	Становништво ЛАГ подручја, домаћи и страни туристи, верски објекти, историјски објекти, музеји, галерије, кудови, позоришта..	ИПАРД, републ.покра.органи, јлс, грант шеме, амбасаде итд.	600.000,00
2.5.		Рационално коришћење обновљивих извора енергије	**Едукативна енергија**	6 месеци	ЛАГ становништво, привреда, основне и средње школе	ИПАРД, републ.покра.органи, јлс, грант шеме, амбасаде итд.	600.000,00
3.1.	Инфраструктура у ф-ји јачања ЛАГ подручја	Развој кључних комуналних инфраструктурних система	**Систем за све**	9 месеци	ЛАГ становништво, туристи, јавне установе и предузећа	ИПАРД, републ.покра.органи, јлс, грант шеме, амбасаде итд.	1.200.000,00
3.2.		Подизање квалитета и доступности услуга у области друштвених делатности (здра. и социјална заштита,образовање, култура, спорт, млади)	**Заједно смо јачи**	9 месеци	Становништво ЛАГ подручја, јавне институције, школе, домови здравља, омладина, невладине организације...	ИПАРД, републ.покра.органи, јлс, грант шеме, амбасаде итд.	1.200.000,00

Табела 16. Индикативна листа приоритетних пројеката

5. Акциони план спровођења Локалне стратегије руралног развоја

5.1. Праћење стратегије и имплементације приоритетних пројеката

Праћење имплементације и евалуација ЛСРР захтева прецизно дефинисање надлежности и одговорности институционалних тела ЛАГ-а: Управни одбор и Скупштина ЛАГ-а, Група за планирање, Комисија за одабри приоритетних пројеката. Послове стручног и оперативног вођења послова ЛАГ ФГД води координатор или менаџер ЛАГ ФГД, лице са одговарајућим квалификацијама и искуством за рад на административним пословима управљања пројектним циклусом и пословима у области руралног и одрживог развоја у складу са ЛЕАДЕР и ЦЛЛД приступом (уговор о делу). Послови координатора/ менаџера ЛАГ ФГД се ближе одређују Правилником који доноси Управни одбор. У периоду израде ЛСРР, ангажовано је једно лице са искуством на пословима менаџера, по Уговору о делу (CV/уговор о делу у прилогу). Административно и техничко особље, у фази припреме имплементације ЛСРР је ангажовано искључиво на волонтерској бази, због недостатка финансијских средстава ЛАГ-а. У остваривању циљева, ЛАГ ФГД ће до 2023.године обављати следеће послове:

- ✓ Промоција концепта руралног и одрживог развоја применом донетих руралних и регионалних политика на регионалном, националном и нивоу ЕУ,
- ✓ Праћење законске регулативе и објава јавних конкурса везаних за развојне могућности и информисање релевантних субјеката с подручја ЛАГ-а,
- ✓ Издавање одговарајућих писама препоруке за пројекте који су у складу са Локалном развојном стратегијом ЛАГ подручја,
- ✓ Организовање и едуковање развојних тимова унутар подручја ЛАГ-а,
- ✓ Пружање стручне и техничке подршке развоју консултантског капацитета ЛАГ подручја за припрему конкурсне документације,
- ✓ Оцена успешности консултаната који пружају услуге у припреми конкурсне документације и публиковање тих оцена у форми позитивне листе консултаната активних на ЛАГ подручју,
- ✓ Сарадња ЛАГ-а с другим организацијама ради размене искустава и трансфера знања из подручја деловања, непосредно и/или кроз одговарајуће мреже,
- ✓ Организовање форума и семинара, на свим нивоима, за размену искустава и примера добре праксе, те промоција и реализација међународних пројеката и сарадње,
- ✓ Промоција удруживања у различите организационе облике и пружање стручне помоћи,
- ✓ Реализација активности ЛАГ-а путем радних група, одбора и секција,
- ✓ Припремање и реализација конкурса за доделу средстава,
- ✓ Аплицирање самостално, или у партнерству са другим ЛАГ-овима или локалним самоуправама на различите грант шеме европских, републичких, покрајинских и општинских конкурса
- ✓ Реализација осталих активности којима се остварују циљеви ЛАГ-а у оквиру LEADER/CLLD приступа.

ЛАГ менаџер/координатор ЛАГ ФГД је задужен за: евалуацију пројектних идеја, пружање помоћи апликантима у претварању њихових идеја у пројектне апликације,

презентовање апликација Управном одбору која исте одобрава или их одбацује, и за мониторинг имплементације пројеката. ЛАГ менаџер нема овлашћења за доношење одлука у погледу селекције пројеката, али је одговоран за обезбеђивање разумног управљања имплементације ЛСРР у складу с процедурама. ЛАГ менаџер или координатор припрема и презентује редовне извештаје Управном одбору. Одговорности и улоге могу укључивати управљање контактима ЛАГ-а и умрежавањем међу локалним партнерима, достављање информација, достављање упутства о пројектним апликацијама, састављање и анализирање информација везаних за рурални и територијални развој, финансијски менаџмент, асистенција ЛАГ менаџеру у изради редовних полугодишњих, годишњих финансијских извештаја. ЛАГ менаџер или координатор може бити ангажован на неодређено време, ако се укажу финансијске могућности ЛАГ-а, ангажован по Уговору о делу или на волонтерској бази. Координатор ЛАГ-а припрема наративне полугодишње и годишње извештаје, пружа административно-техничку подршку менаџеру, врши комуникацију са донаторима, организацију активности, припрема извештаје за Министарство и донаторе и пружа менаџеру помоћ и подршку у реализацији других активности менаџера. Секретар ЛАГ-а, као ангажовано лиће по Уговору о делу би било задужено за административне, правне и друге активности по потреби, водило Записнике Скупштине и УО и припремало материјале за одржавање истих. Техничко особље (књиговодство и административни сарадници) могу бити ангажовани у циљу обезбеђивања пословања ЛАГ-а. Табела 17. Анализа неких облика ризика

Анализа ризика спровођења ЛСРР ФГД 2020-2023.

Опис	Могућност остварења	Утицај	Превенција	Активности ублажавања
Кашњење на државној основи за коришћење финансијске подршке	Средња	Висок	Стална комуникација са надлежним институцијама	Ревизија ЛСРР, реалокација средстава на друге приоритете
Незаинтересованост малих пољопривредних газдинстава за улагањем	Мала	Средњи	Стална комуникација и благовремено информисање корисника о расписаним позивима	Стручна и техничка подршка ЛАГ-а у развоју пројектних идеја
Повећано административно оптерећење ЛАГ особља	Средња	Висок	Континуиране обуке, семинари, редовни састанци са надлежним институција на државном, покрајинском и локалном нивоу	Нови извори финансирања за ангажовање особља ЛАГ-а, експерти за помоћ

5.2. Индикатори за мерење учинка

Извештаји требају обавезно да садрже степен учинковитости и ефекта на постигнуте циљење и активности, како би резултати били видљиви и одрживи.Из сваког приоритета је објашњен по један индикатор мерења учинка.

Р.бр	Циљеви до 2023.године	Показатељи резултата	Показатељи учинка	Извори верификације
1.1.	Модернизација и улагање у пољопривредну производњу уз јачање привреде и предузетништва	Минимум 10 ПГ је користило подршку за модернизацију	10 ПГ унапредило је своју делатност	Уговори, извештаји, Видео прилози,
1.2.	Повећање конкурентности и прихода од пољопривредне производње уз додату вредност производа	Минимум 10 ПГ је повећало приходе, Минимум 10ПГ је запослило лица са евиденције НСЗ	10 ПГ је повећало своје приходе , запослено 10 лица Повећање броја пољ.газдинстава и произвођача за 10%	Уговори, извештаји, Видео прилози,
2.1.	Развој и јачање руралног туризма и осталих видова туризма / туристичка инфраструктура / унапређење капацитета туристичких производа	Минимум 5 ПГ је користило подршку ЛАГ-а за активности	Повећан број туриста и ноћења за 10% по год. / повећан број нових смештајних капацитета	Извештаји ТО о категоризацији, РЗС
2.2.	Уређење и одржавање ресурса руралног развоја са промоцијом ЛАГ подручја	Минимум 3 уређена игралишта, стаза на нивоу ЛАГ-а	Повећан квалитет живота грађана	Извештаји ЛАГ-а
3.1.	Развој кључних комуналних инфраструктурних система	Минимум 10% локалног становништва ће користити нову јавну или друштвену инфраструктуру	Повећање броја прихода за 10% За 15% повећана функционалност канализационог система	Уговори, извештаји, Видео прилози,
3.2.	Подизање квалитета и доступности услуга у области друштвених делатности (здравствена и социјална заштита,образовање, култура, спорт, млади)	Минимум инвестирано 2% средстава ЛСРР за реализацију циљева	Унапређен квалитет живота грађана за 5%	Извештаји Базе података

Табела 18. Индикатори

6. Опис капацитета за спровођење Локалне стратегије руралног развоја

6.1.Људски капацитети

Слика 6. Подаци ЛАГФГД

Датум регистрације у АПР и Оснивачка Скупштина: Шид, 27.06.2015.године

Правни статус: Удружење грађана (шифра 94.99).

Органи ЛАГ ФГД су: Скупштина, Управни одбор, Надзорни одбор, Група за планирање и Комисија за одабир приоритетних пројеката. УО ЛАГ ФГД има 27 чланова, од којих је по девет лица из сваког сектора, цивилног, приватног и јавног сектора. Представници сваке јединице локалне самоуправе из сва три сектора (јавног, приватног и цивилног) који су чланови/чланице ЛАГ ФГД могу да, у својству овлашћених предлагача, предлажу до три своја представника у Управни одбор и да траже њихову замену, с тим да је сваки сектор заступљен по могућности са по једним представником. Мандат председника Скупштине и управљачких тела траје 4 (четири) године. Председник Скупштине и чланови управљачких тела могу се поново бирати на исту функцију. Скупштина има 30 чланова. Председник УО је Снежана Даничић из Беочина, Председник Скупштине је Слободан Радовановић из Шида. Надзорни одбор је тело контроле рада ЛАГ-а, има председника и два члана, које бира Скупштина из редова чланства Скупштине, а на време од четири године. Група за планирање има председника и два члана, које бира Скупштина ЛАГ-а, из редова чланства Скупштине, као и представнике струке из одређених области , на предлог Управног одбора а на период од четири године. Комисија за одабир приоритетних пројеката има Председника и два члана,које бира Скупштина ЛАГ-а, из редова чланства Скупштине, као и представнике струке из одређених области , на предлог Управног одбора а на период од четири године.

6.2.Финансијски капацитети

Средства за рад ЛАГ ФГД прикупљају се од: доприноса чланства (чланарине), наменских националних и ЕУ фондова, донаторских средстава, обезбеђених грантова и других извора у складу са законом. Висину, начин и рокове плаћања чланарине утврђује Управни одбор ЛАГ ФГД. За финансирање посебних активности из програма рада ЛАГ ФГД, заинтересовани чланови могу да удружују средства и оснивају фондове са посебном наменом у ЛАГ ФГД. Трошкове учешћа представника ЛАГ ФГД у другим организацијама и органима и остваривању међународне сарадње сноси ЛАГ ФГД. Имовину ЛАГ ФГД чини покретна и непокретна имовина и имовинска права стечена обављањем делатности ЛАГ ФГД у складу са законом и овим Статутом. ЛАГ ФГД стиче имовину приходима од чланарине, дотацијама, добровољним прилозима и поклонима, приходима од имовине и имовинских права, те другим законом допуштеним начинима. ЛАГ ФГД води пословне

књиге и израђује финансијске извјештаје у складу са прописима којима се уређује начин вођења рачуноводства непрофитних организација. Сва ангажовања координатора, административног особља и тима људи, изузев менаџера ЛАГ-а је, до сада било, базирано искључиво на волонерској основи, почев од 2015.године. У будућности, отварањем LEADER mere, ЛАГ ће своје активности и пројекте реализовати преко европских, републичких и покрајинских донација, аплицирањем амбасадама и другим организацијама, средствима локалних самоуправа, регионалних развојних агенција РС и Европске Уније, донацијама привреде, удружења грађана и сл. Отварањем нових позива из области прекограничне сарадње са Републиком Хрватском и Босном и Херцеговином, као и другим програмима на која могу ЛАГ-ови конкурисати, ЛАГ ФГД ће покушати обезбедити финансијска средства за реализацију стратешких приоритета ЛСРР, до 2023.године.

6.3.Искуство у спровођењу пројеката

ЛАГ ФГД је основан 2015.године, и од тада је реализовало бројна стручна усавршавања и обуке, унапређење капацитета чланова ЛАГ-а, упознавање са свим процедурама и правилницима LEADER приступа, као и активно одржавање и учествовање на више манифестација од значаја за ЛАГ подручје. Редовно одржавање састанака, скупштина и других активности је кроз поштовање транспарентности и партиципације јавног, приватног и цивилног сектора један од приоритета ЛАГ-а. Кроз приказане капацитете и искуства, се види жеља, воља и ентузијазам ове ЛАГ групе, која је кроз процес реструктурирања (у почетку је било 5 чланица партнерства, а од 2017.године је 3 чланице партнерства), ЛАГ ФГД је радио на јачању, унапређењу и развоју својих потенцијала. **Капацитети и искуства ЛАГ-а[10] :**

1. 1-2 април 2015. Врдник, LEADER 1 конференција

2. 28-29 новембар 2015. Норцев, Фрушка гора, LEADER 2 конференција

3. 25. јун 2016. Норцев, Фрушка гора, Манифестација Рурални глас

4. 14-15 фебруар 2017. Андревље, Фрушка гора, Посета делегације ЛАГ-ова из Р. Чешке

5. 16-17 март 2017. Ново Место, студијска посета Словенији

6. 10-11 септембар. Хранице, Република Чешка, Конференција CoCoBeLa

7. 29. октобар 2018. Београд, Радионица IPARD II мера за LEADER приступ

8. 4. децембар 2018. Загреб, Семинар за ЛАГ-ове „CLLD пре и после 2020 - међународна сарадња“

9. 20. март 2019. Београд, Презентација резултата рада SWG

10. 17. април 2019. Београд, Конференција Територијална кохезија и равномерни развој

11. 1-2 октобар 2019. Крагујевац, Радионица Припрема и подршка потенцијалним ЛАГ-овима у оквиру IPARD-а

[10] У прилогу је детаљан опис свих активности, обука и радионица

Табела 19. Искуства у спровођењу пројеката

Година	Назив пројекта	Донатори	Вредност пројекта (у рсд)	Статус пројекта
2018	Дани сремуша	Покрајински сек.за пољопривред,водопривреду и шумарство, локалне самоуправе, приватни сектор	160,000.00	Реализован
2019	Сајам зимнице –Бакин шпајз	Покрајински сек.за пољопривред,водопривреду и шумарство, општина Бачка Паланка	173,000.00	Реализован
2019	Дани сремуша	Покрајински сек.за пољопривред,водопривреду и шумарство, јлс, приватни сектор	180,000.00	Реализован
2020.	Подстицај за подршку програмима за припрему ЛСРР у 2019.години	Министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства	800,000.00	У току

Пријатељи ЛАГ ФГД су локалне самоуправе, туристичке организације, канцеларије за развој локалних самоуправа, канцеларије за младе, невладине организације и удружења ЛАГ подручја, привредници, предузетници, и сви заинтересовани грађани. У будућности ЛАГ ФГД планира да реализује свих 12 месеци, укупно 12 манифестација презентовања ЛАГ-а, домаћих производа, еко хране и здравих правила живота. Све активности у вези ЛАГ ФГД, у вези имплементације израде ЛСРР се редовно објављују на сајту https://lagfgd.org . Све манифестације ЛАГ подручја приказане су детаљно у прилогу ове стратегије.

7. Финансијски план спровођења са трошковима

7.1. Финансирање спровођења стратегије са проценом потребних средстава за имплементацију приоритетних пројеката

Финансијски капацитети за спровођење ЛСРР 2020-2023. темеље се на искоришћавању средстава које стоје на располагању у оквиру актуелних програма којим се финансира имплементација акционих група. Мера 5 IPARD програма 2014-2020. Припрема и имплементација локалних развојних стратегија (LEADER), правни основ: Сл.гласник РС, од 23.03.2016.године, 20.09.2017.године, 22.03.2019.године, и 02.08.2019.године. 8.5.3.1. Специфични циљеви[11] су:

2) мера "Спровођење стратегија локалног развоја - ЛЕАДЕР приступ" - за одабране ЛАГ-ове укључује следеће активности:

[11] http://uap.gov.rs/wp-content/uploads/2017/11/ИПАРД-програм-за-Републику-Србију-за-период-2014-2020.-године-002.pdf стр.131/308

(1) активност 1: "Стицање вештина, анимирање становништва на ЛАГ територији", за изградњу капацитета и анимацију чланова и руралног становништва одабраних ЛАГ-ова,

(2) активност 2: "Текући трошкови и мали пројекти", за вођење одабраних ЛАГ-ова и спровођење малих пројеката ЛАГ-ова,

(3) активност 3: "Пројекти сарадње" за међутериторијалне пројекте

Корисници по питању свих активности су одабрани ЛАГ-ови.

Уредбом о измени и допунама Уредбе о расподели подстицаја у пољопривреди и руралном развоју у 2020.години[12], чл.8, за спровођење активности у циљу подизања конкурентности у смислу додавања вредности кроз прераду, као и за увођење и сертификацију система квалитета хране, органских производа и производа са ознаком географског порекла на газдинствима у износу од 25.000.000 динара, од чега за: подстицаје за спровођење активности у циљу подизања конкурентности кроз увођење и сертификацију система квалитета хране, органских производа и производа са ознаком географског порекла у износу од 5.000.000 динара, подстицаје за спровођење активности у циљу подизања конкурентности кроз диверсификацију економских активности кроз подршку инвестицијама у прераду и маркетинг на пољопривредном газдинству у износу од 20.000.000 динара; подстицаје за припрему и спровођење локалних стратегија руралног развоја у укупном износу од 35.00.000 динара, и то за спровођење локалних стратегија руралног развоја у износу од 25.000.000 динара. ***ЛАГ ФГД*** ће функционисање партнерства засновати на подршци од стране Мин. пољопривреде, водопривреде и шумарства, подршци од стране јлс иницирањем уласка у наредне буџетске године локалних самоуправе кроз планирање, пројекте и мере, донације, аплицирање на конкурсе и јавне позиве, као и на могућност изградње наплате чланарине, а све са циљем одрживости и ефикасности рада ЛАГ-а.Сходно члану 23. Уредбе о подстицајима за подршку програмима који се односе на припрему и спровођење локалних стратегија руралног развоја, максималан износ подстицаја који корисник може да оствари по мини пројекту је 600.000,00 рсд. Кроз финансирање трошкова везаних за рад партнерства, ЛАГ ће кроз следећу табелу приказати трошкове ЛАГ-а у наредном имплементационом пероду, а према компонентама ИПАРД активности LEADER pristupa, табела 20:

Активности	**Врста расхода**	**Укупно (рсд)**
Промотивне активности ЛАГ подручја		800,000.00
Имплементација и спровођење мини пројекта		600,000.00
Људски ресурси	Ангажовање експерата за семинаре и тренинге	500.000,00
	Административно/техничко особље	50.000,00

[12] http://www.minpolj.gov.rs/download/uredba-o-izmenama-i-dopunama-uredbe-o-raspodeli-podsticaja-u-poljoprivredi-i-ruralnom-razvoju-u-2020-godini/

Путни трошкови	Трошкови превоза	100.000,00
	Трошкови смештаја и кетеринга	500.000,00
	Трошкови котизација	100.000,00
Усавршавање, обуке и радионице, инфо сесије	Изнајмљивање простора/опреме	150.000,00
Ревизија ЛСРР		200.000,00
УКУПНО:		**3.000.000,00**

У табели 21 приказани су трошкови ЛАГ канцеларије за период од 3 године, за имплементацију реализације малих пројеката и текућих трошкова канцеларије за ЛАГ.

Активности	*Врста трошкова*	*Укупан износ (рсд)*
Људски ресурси	Трошкови ангажовања менаџера	3.000.000,00
	Трошкови ангажовања координатора	3.000.000,00
	Трошкови ангажовања секретара	2.800.000,00
	Техничко особље	1.000.000,00
Превоз и путовања	Трошкови превоза	800.000,00
	Трошкови дневница	400.000,00
	Трошкови смештаја, исхране, котизације и студијских путовања	400.000,00
Режијски трошкови	Трошкови телефона и ел.енергије	60.000,00
	Трошкови закупа простора	180.000,00
	Трошкови комуналних услуга	50.000,00
	Трошкови банака и провизије	50.000,00
	Трошкови књиговође	160.000,00
	Трошкови веб странице	60.000,00
Потрошни канцеларијски материјал	Изнајмљивање опреме за тренинге + промотивни материјал	600.000,00
	Ситан инвентар	50.000,00
Канцеларијска опрема	Намештај (столови, столице)	200.000,00
Рачунарска опрема	Три компјутера (лаптопа), штампач, пројектор и платно	450.000,00
	Фотоапарат и фотокопир	70.000,00
Реализација пројеката	Суфинансирање пројеката (ЛАГ, јлс, спонзори...)	300.000,00
Укупни текући трошкови за период импелементације ЛСРР од 2020-2023.године, по години 4.540.000,00 рсд по години.		13.630.000,00

Мини пројекти (укупно): 13.800.000,00 динара

Пријава 3 приоритетна пројеката 1. Купуј с прага, купуј домаће (ук. вредност 2.000.000,00 динара)

2. Планети помажи у рециклажи (ук. вредност 600.000,00 динара)

3. Заједно смо јачи (ук. вредност 1.200.000,00 динара)

Вредност подстицаја: 3.800.000,00 динара за три приоритетна пројекта.

1. ПОЉОПРИВРЕДА, ПРИВРЕДА И ПРЕДУЗЕТНИШТВО

ЦИЉ 1.1. Модернизација и улагање у пољопривредну производњу уз јачање привреде и предузетништва

МИНИ ПРОЈЕКАТ 1. Подршка за развој

ОПИС: На ЛАГ подручју је присутан постепени развој еколошке производње и задругарства, са високо тржишно вредним пољопривредним производима. Пољопривредна имања су расцепкана, старе и смањују производњу. Активностима овог пројекта допринеће се развоју ПГ кроз подстиање производње еколошких производа и производа са ознаком квалитета, модернизацију технологија, прелазак на тржишно оријентисане производе који су препознатљиви, улагањем у нову опрему и свега наведеног, створиће се позитиван учинак на доходак-отварање нових радних места и њихову одрживост. Улагање у пољопривредну производњу уз јачање привреде и предузетништва ће омогућити развој производних количина и повећати приходе складишних, производних и продајних капацитета. Подршка развоју пољопривредне производње ће ојачати пољопривредне активности, унапредити рурални развој и пружити квалитетну помоћ за најважније гране економије и друштвеног живота. Обједињавањем скупа активности, опреме, механизације, подршке, овом мером се посебно значајна грана ЛАГ подручја подстиче, како би иста постала и развојно и рурално одржива.

АКТИВНОСТИ: Куповина домаћих животиња; опремање стакленика и пластеника, набавка пољопривредне опреме и механизације, куповина садница и семенског материјала, куповина земље за младе пољопривреднике, набавка опреме за пчеларство, за бербу воћа, поврћа и грожђа, подизање нових засада воћа поврћа и грожђа, подршка подизању нових иновативних воћних врста (аронија, боровница итд.)

КОРИСНИЦИ/ЦИЉНА ГРУПА: Привредници, предузетници, пољопривредни и индивидуални произвођачи, пољопривредна газдинства итд.

РЕЗУЛТАТИ: Овим се остварују вишеструки позитивни ефекти који се огледају у смањењу ризика пословања, односно остваривању стабилне произоводње и прераде, како код индивидуалних произвођача тако и код везаних индустрија.

ВРЕДНОСТ ПРОЈЕКТА: 2.000.000,00 динара

ЦИЉ 1.2. Повећање прихода од пољопривредне производње уз додату вредност производа

МИНИ ПРОЈЕКАТ 2. Купуј с прага, купуј домаће

ОПИС: Пројекат подразумева организовање пољопривредних произвођача, учешће на манифестацији Укуси Војводине, учешће на Фестивалу вина и набавку опреме. Реализацијом пројекта постигло би се унапређење постојећих и развој нових производа и услуга, едукација становништва када је реч о производњи производа који су предмет пројекта, укључивање локалног становништва у циљу повећања прихода и унапређење квалитета живота становништва, умрежавање и сарадња кроз јединствени продајно-промотивни портал, унапређење знања и способности жена и младих у руралним срединама за покретање предузетничких иницијатива; унапређење капацитета за коришћење екстерних извора финансирања; промоција примера добре праксе у домену предузетништва, креирање базе података локалних производа. Сходно наведеним предностима, као и производним гранама које преовладавају на Фрушкогорском подручју, развој производа са додатом вредношћу би се огледао кроз унапређење и побољшање прераде, паковања и продаје производа, брендирање, ознаком географског порекла. На тај начин би се извршила кохезија свега оног што чини Фрушку гору, богату са домаћим соковима, слатким и џемовима, пекмезима, производима од меда и пчелињих производа, туршијама, шумским плодовима, воћним ракијама и вином, различитим сухомеснатим прозводима, сиревима овог подручја (овчије, козје, крављи), сапунима на домаћој бази и све то украшено ручним радовима, везовима и ношњама у стилу средине. У локалним туристичким инфо центрима и туристичким организацијама производи би се размењивали и нудили, а завршни део пројекта је заједнички сајам који би представљао спој свињског и винског Срема, укуса Војводине и квалитета региона. Израђеном веб страницом, реализовао би се продајно-промотивни портал, а промовисала и Фрушка гора на квалитетан начин.

АКТИВНОСТИ - За реализацију активности потребне су опремање објеката за директну продају пољопривредних произвођача, индивидуалних пољопривредних произвођача, пољоп.газдинстава, а то су дрвене еко кућице са кровићем које би биле власништво ЛАГ-а, , а потребно их је 9, као и 6 расхладних ормана за вино и ракију, млечне производе, колаче, Као коначан циљ и иновативни елемент је Водич за производе Фрушкогорског региона који би био доступан на сајту ЛАГ-а и делио би се учесницима на завршној манифестацији, као и смештајима, кућама за одмор итд. набавка опреме за потребна удружења

КОРИСНИЦИ/ЦИЉНА ГРУПА: Пољопривредни и индивидуални произвођачи, млади произвођачи, удружења грађана, женско предузетништво, осетљиве категорије становништва.

РЕЗУЛТАТИ: Подстицање жена, младих и осталих у руралним подручјима на активности самозапошљавања кроз систематичан приступ развоју предузетништва као и повећања

прихода од продаје производа и услуга локалног становништва, и промоције целокупног подручја

ВРЕДНОСТ ПРОЈЕКТА: 2.000.000,00 динара

ЦИЉ 1.3. Заштита и помоћ у развоју производње

МИНИ ПРОЈЕКАТ 3. Савремена производња у еко условима

ОПИС: Метео станица је намењена свим пољопривредним прозивођачима (воћарима, повртарима, виноградарима и ратарима) и свима који желе бити у корак са будућим иновативним технологијама. Њихова сврха је прикупљање, обрада и приказ метеоролошких података који дају тачне податке о почетку, трајању и интензитету напада одређене биљке или наметника. Модерне технологије ће омогућити благоврмеено обавештавање пољопривредника о свим ризицима јер овај инструмент мери температуру, влажност, правац и брзину ветра, количину падавина, влажност и вредност земљишта, влажност листа и глобално загревање. Апликација не захтева ресурсе, јер је мобилна. Сорте се могу додавати и заиста је потребна сваком пољопривреднику као иновативни систем савремене производње у еко условима.

АКТИВНОСТИ: Пројекат би омогућио набавку и инсталацију 6 метео станица.Метео станице су преносиве и једна метео станица покрива до 50 хектара површине равног терена.

КОРИСНИЦИ/ЦИЉНА ГРУПА: Пољопривредници ЛАГ подручја

РЕЗУЛТАТИ: Правовремени резултати, информације и правовремена заштита воћњака, уштеда, праћање влажности, темепературе. Прикупљени метео подаци одредиће микро прилике и помоћи винарима, виноградарима и осталим корисницима , па самим тим и олакшати избор правилних врста, сорти и технологија гајења. Због све већих ризика пољопривредника, пољопривредна производња постаје непредвидива и отежана, ризична.

ВРЕДНОСТ ПРОЈЕКТА: 1.800.000,00 динара.

ЦИЉ 1.4. Припрема и спровођење активности сарадње ЛАГ-а

МИНИ ПРОЈЕКАТ 4. Знање је моћ

ОПИС: ЛАГ ФГД је тренутно у изнајмљеним просторијама, у којима недостаје канцеларијска опрема, намештај и ситан инвентар. За квалитетан рад, унапређење капацитета је неопходно како би се сви пројекти одвијали на најбољи начин. Набавком опреме за салу, сви пројекти, семинари, радионице и друге активности ЛАГ-а би биле унапређене и задовољене. Такође, менаџер, координатор и особље је потребно да се стручно усавршава у реализацији пројеката како би омогућило што бржи развој ЛАГ подручја. Изградњом капацитета, волонтера и чланова ЛАГ-а, кроз умрежавање са другим ЛАГ-овима, тренинзима, LEADER мера би се реализовала за спровођење почетних операција унутар ЛСРР стратегије.

АКТИВНОСТИ: Набавка опреме, текућих трошкова, трошкови тренинга, канцеларијска опрема, медијски трошкови за промоцију ЛАГ-а

КОРИСНИЦИ/ЦИЉНА ГРУПА: ЛАГ особље, чланови, волонтери, становништво

РЕЗУЛТАТИ: Иновативност, пренос знања и подизање свести локалног становништва ЛАГ подручја о значају LEADER-а.

ВРЕДНОСТ ПРОЈЕКТА: 1.000.000,00 динара

---

2. ТУРИЗАМ И ЕКОЛОГИЈА

ЦИЉ 2.1.Развој и јачање руралног туризма и осталих видова туризма / туристичка инфраструктура / унапређење капацитета туристичких производа

МИНИ ПРОЈЕКАТ 5.

Манастирска авантура

ОПИС: Контекст прпјекта Манастирска авантура у дужини од око 15 километара рута пролази поред нама интересантних локалитета (цркве,манастири Ђипша, Раковац, Беочин, локалне винарије, потоци итд) и њих на овај јединствен начин презентује се посетиоцима све што овај регион нуди, на сасвим иновативан начин. Подлога је комбинација асфалта и макадама, и земљаних делова са успоном од 420м. Права брдска тура која ће допринети здравијем начину живота, унапредити квалитет живота грађана. Уз то се планира и куповина катамарана на којем би се служили домаћи производи.

АКТИВНОСТИ: Улагање у побољшање или проширење постојећих туристичких потенцијала и капацитета, за рурално становништво укључујући и друге видове туризма. У пројекту ће се набавити и 10 бицикала који ће манастирску авантуру учинити атрактивнијом и занимљивијом, а уједно ће допринети и очувању животне средине. Набавком мањег катамарана, цела авантура добија значај и на реци Дунав чиме би се промовисали и нудили домаћи производи.

КОРИСНИЦИ/ЦИЉНА ГРУПА: Становништво ЛАГ подручја, удружења грађана, власници смештајних капацитета, туристичке организације

РЕЗУЛТАТИ: Унапређењем и побољшањем туристичке инфраструктуре и број туриста ће се повећати, као и унапређење еко-туризма, рекреативног туризма, кроз промоцију здравог начина живота и очувања животне средине.

ВРЕДНОСТ ПРОЈЕКТА: 1.800.000,00 динара

ЦИЉ 2.2. Уређење и одржавање ресурса руралног развоја са промоцијом ЛАГ подручја

МИНИ ПРОЈЕКАТ 6. Ресурси за рурал

ОПИС: ЛАГ подручје је туристички оријентисана средина која ће свој рурални туризам ојачати кроз унапређење обнове дечијих игралишта и набавком мобилијара. Израдом брошуре за бициклистичке и пешачке стазе, стазе здравља ЛАГ региона, повећаће ће број туриста, побољшати опште здравље становника.

АКТИВНОСТИ: Одржавање и изградња стаза, видиковаца итд. Унапређење туризма, јачање рекреативних и спортских садржаја, стазе здравља ЛАГ подручја, бициклистичке руте.

КОРИСНИЦИ/ЦИЉНА ГРУПА: Становништво ЛАГ подручја, домаћи и страни туристи, туристичке организације, удружења грађана из области рекреативних делатности

РЕЗУЛТАТИ: Промоција очувања биодиверзитета Фрушке горе, промоција активног одмора кроз боравак у природи, подизање капацитета реципитивног туризма , непосредан утицај на локално становништво околних села на развој руралног туризма у оквиру домаће радиности и сеоских туристичких домаћинстава.

ВРЕДНОСТ ПРОЈЕКТА: 1.000.000,00 динара

ЦИЉ 2.3. Еколошки одржив рурални развој и заштита животне средине

МИНИ ПРОЈЕКАТ 7. Планети помажи у рециклажи

ОПИС: Одрживо коришћење расположивих природних ресурса, рециклирањем, спречавање штетности деловања људског фактора у природи едукацијама и пројектима заштите ће се улог у природу вишеструко вратити.

АКТИВНОСТИ: Едукација за младе пољопривреднике за систем еко производње, приближавање стандарда екологије и здраве животне средине, рециклирај, не бацај, подизање нивоа свести деце и омладине по вртићима, основним и средњим школама о значају животне средине. Пројекат ће обухватити низ предавања и обука на тему рециклаже, уз успостављање и промоцију система за управљање отпадом, набавку канит и контејнера са еко материјалима, дистрибуција, реализација едукативних радионица по вртићима и школама на територији ЛАГ подручја, кампање и ширење знања.

КОРИСНИЦИ/ЦИЉНА ГРУПА: Становништво ЛАГ подручја, млади пољопривредници, предшколске установе, основне и средње школе итд, привреда, комунална предузећа.

РЕЗУЛТАТИ: Повећан ниво знања, свести грађана, значаја одржавања здраве животне средине, успостављен систем за прикупљање амбалажног отпада на нивоу ЛАГ партнерства, прикупљен отпад за рециклажу по вртићима, основним и средњим школама

ВРЕДНОСТ ПРОЈЕКТА: 600.000,00 динара

ЦИЉ 2.4. Заштита природне, културне баштине уз неговање верских, историјских и културних традиција руралног становништва

МИНИ ПРОЈЕКАТ 8. Сачувајмо прошлост и закорачимо у будућност

ОПИС: ЛАГ ФГД је богато природном и културно-историјском и верском баштином, која је производ изузетног стратешког положаја, богате историје и обимне верске традиције. Пројекат би подразумевао неколико фаза:

- Организовање радионица у сеоским школама са циљем проучавања локалне историје, наслеђа, традиционалних заната и обичаја, природе и туризма. Преношење знања и вештина млађој генерацији. Деца покушају да месе хлеб, праве сир/домаће колаче, уче народне плесове, праве позоришне представе, фото изложбе њихових радова
- Еко радионице фокусиране на коришћење рециклираних материјала (стакло, картон, текстил, новински папир) да би се направили сувенири;
- Органозовање турнира „Игре без граница“ са различитим играма (трка у џаковима, потезање канапа, између две ватре...)
- Организовање посете деце између раличитих школа да би се створила нова пријатељства и разменила искуства
- Завршна прослава организована по завршетку пројекта у основним школама на нивоу ЛАГ-а, а то су сваке године по 3 школе.

АКТИВНОСТИ: Набавка материјала за радионице, репроматеријал ,сировине, материјал за турнире, изнајмљивање аутобуса, материјал за прославу, костими и материјал.

КОРИСНИЦИ/ЦИЉНА ГРУПА: Становништво ЛАГ подручја, деца од 7-14 година, наставници, основне школе.

РЕЗУЛТАТИ: Унапређење сарадње и умрежавања, јачање културних и историјских веза.

ВРЕДНОСТ ПРОЈЕКТА: 600.000,00 динара

ЦИЉ 2.5. Рационално коришћење обновљивих извора енергије

МИНИ ПРОЈЕКАТ 9. Едукативна енергија

ОПИС: Унапредити искориштавање постојећих извора енергије, посебно из биомасе и соларне енергије, кроз едукације, стручне радионице и семинаре. Едукације би се реализовале у основним и средњим школама, а потом би се на предавањима показале све предности обновљивих извора енергије, разговарајући са стручним особљем запосленим у предузећима и другим институцијама које би дале пример добре праксе и како је коришћење обновљивих извора енергије будућност.Реализацијом мини пројекта ће се подстакнути коришћење еко прихватљивих енергената, смањиће се емисија штетног зрачења, повећаће се коришћење конвенционалних природних ресурса итд. Средства информисања су део пројектних активности како би се примери добре праксе применили и у другим ЛАГ-овима.

АКТИВНОСТИ: Едукације из области обновљивих извора енергије са привредом ЛАГ подручја, едукације у основним и средњим школама...

КОРИСНИЦИ/ЦИЉНА ГРУПА: ЛАГ становништво, привреда, основне и средње школе

РЕЗУЛТАТИ: Едуковано становништво, подстицње омладине на процес бављења обновљивим изворима енергије у будућности, приближавање ЕУ стандардима.

ВРЕДНОСТ ПРОЈЕКТА: 600.000,00 динара

---

3. ИНФРАСТРУКТУРА У Ф-ЈИ ЈАЧАЊА РУРАЛНОГ ПОДРУЧЈА

ЦИЉ 3.1. Развој кључних комуналних инфраструктурних система

МИНИ ПРОЈЕКАТ 10. Систем за све

ОПИС: Рурално подручје ЛАГ-а је богато природним, друштвеним населељем, али кроз SWOT анализу идентификовале су се све слабости комуналне инфраструктуре и њени недостаци и као такви ставило у ф-ји унапређења квалитета живота развој или реконструкција истих. Кроз овај циљ, унапредиће се систем кључних, недостајућих комуналних инфраструктурних система ЛАГ подручја, како би се створило атрактивно подручје за оснивање и подизање породица, чимсе би се одржала дугорочна одрживост руралног подручја. На ову меру се директно надовезује и циљ 3.2. јер без квалитетне инфраструктуре и система који не функционише, нема ни развоја друштва, економског и социјалног живота, као ни улагање у развој културних, спортских и других садржаја није могућ.Реализацијом уређења атарских путева и енергетских објеката, одржавањем комуналних објеката, ЛАГ ће допринети општем друштвено-економском развоју ЛАГ подручја. Санацијом дивљих депонија, унапредиће се комунална инфраструктура.

АКТИВНОСТИ: Изградња и/или доградња водоводне/канализационе мреже, атарских путева и енергетских објеката, одржавање и уређивање комуналних објеката, санација дивљих депонија.

КОРИСНИЦИ/ЦИЉНА ГРУПА: ЛАГ становништво, туристи, пољопривредни произвођачи, јавне установе и предузећа

РЕЗУЛТАТИ: Успостављен систем који функционише смањена количина отпада, извршена селекција, едуковано становништво ЛАГ подручја, побољшан квалитет живота

ВРЕДНОСТ ПРОЈЕКТА: 1.200.000,00 динара

ЦИЉ 3.2. Подизање квалитета и доступности услуга у области друштвених делатности (здравствена и социјална заштита,образовање, култура, спорт, млади)

МИНИ ПРОЈЕКАТ 11. Заједно смо јачи

ОПИС: Висок ниво квалитета и доступност услуга из области друштвених делатности (здравствана и социјална заштита, образовање, култура, спорт) утичу на квалитет живота уопште и, самим тим и на привлачност за живот одређеног подручја, нарочито за млађе генерације. На основу расположивих статистичких података, уочава се: увећање броја оболелих, увећање броја лица у стању социјалне потребе, проблеми у погледу простора и опремљености образовних, културних и спортских институција итд. Њиховим

континуираним отклањањем подиже се квалитет живота целокупног становништва и, уз подстицање економског развоја и изградњу ефикасне инфраструктуре, спречавају одсељавања и стварају предуслови за развој здравственог, културног, спортског туризма. Подстицање модернизације образовно-васпитних, здравствених, социјалних и културних делатности (домови здравља, културе, вртићи, школе, забавишта, домови за старе, дневни центри за младе и старије, канцеларије за младе...). Усмерити децу, омладину, као и остало становништво према спорту, култури, глуми. Постављени циљ реализовати на основу сарадње између здравствених, социјалних, образовних, културних и спортских институција. Путем јавних предавања у оквиру различитих институција треба указати на предности здравог начина живота, као и на могућности да се он реализује на ЛАГ подручју. У процес едуковања неопходно је укључити средства информисања.

АКТИВНОСТИ: Набавка компјутерске опреме и канцеларијског материјала, набавка ношњи кудовима, удружењима, еколошких играчака у вртићима, набавка опреме за домове за старе, унапређење рада канцеларија за младе, брига о деци и омладини, едукације и обуке из области културе, глуме, спорта, здравља.

КОРИСНИЦИ/ЦИЉНА ГРУПА: Становништво ЛАГ подручја, јавне институције, школе, домови здравља, сви грађани, невладине организације...

РЕЗУЛТАТИ: Унапређен развој, побољшан квалитет живота, подигнут ниво доступности и квалитета услуга

ВРЕДНОСТ ПРОЈЕКТА: 1.200.000,00 динара

Експертску помоћ при изради ЛСРР 2020-2023.

ЛАГ тиму пружио је менаџер пројекта

Прилози:

- ✓ Електронска верзија Стратегије
- ✓ Додатак Стратегији (мапе, подаци, упитници, фотографије)